

Visie Economie Wageningen

Op weg naar een Impacteconomie

Visie ECONOMIE 2045

kernbegrippen visie economie 2045

TOONAANGEVEND INNOVATIEF
DUURZAAM & CIRCULAIR
GEZOND & **IMPACT**
VITAAL KENNISGEDREVEN
SOCIAAL & INCLUSIEF
REGIONAAL EN INTERNATIONAAL
WERKGELEGENHEID & BREDE WELVAART

Inhoudsopgave

Visie Economie Wageningen 2045

- Voorwoord Maud Hulshof, wethouder economie	pag 4
- I Inleiding/aanleiding > samenhang met andere beleidsvelden en visies	pag 5 t/m 8
- II Het Proces: triple helix, ‘bottom-up’ en breed draagvlak	pag 9 - 10
- III Karakteristiek Wageningse Economie (huidige situatie)	pag 11 t/m 16
- IV Trends en ontwikkelingen en SWOT	pag 17 t/m 19
- V Missie, ambitie, koers en kernbegrippen	pag 20 - 21
- VI Gezamenlijke visie ondernemers, kennissector en gemeente	pag 22 t/m 42

IMPACTECONOMIE: Sociaal, Duurzaam en Circulair

- 1 deelvisie Consumentgerichte economie:
VITALE EN LEEFBARE STAD
- 2 deelvisie economie van het Midden- en Kleinbedrijf (MKB):
VOLDOENDE RUIMTE VOOR WERK EN ONDERNEMEN
- 3 deelvisie economie van het Business & Science Cluster:
VERSTERKEN VESTIGINGSKLIJMAAT KENNISINTENSIEVE BEDRIJVEN
- 4 deelvisie De basis van de Wageningse Economie op orde

- Nawoord: Relatie met bijbehorend omgevingsprogramma (acties)	pag 43
--	--------

Leeswijzer

Voor u ligt de Visie Economie 2045. De visie is tot stand gekomen in actief overleg met een representatieve groep stakeholders uit de Wageningse economie.

Het rapport is **beeldend** samengesteld en bestaat voor een groot deel uit makkelijk leesbare schema's, kaarten, tabellen en illustraties.

Missie, Koers, Ambitie en de Visie treft u in hoofdstuk V en VI.

Bent u ook geïnteresseerd in trends en ontwikkelingen, karakteristieken, samenhang en/of 'het proces', dan vindt u daarover informatie in hoofdstukken I t/m IV

Scantijd/diagonaal lezen: ca 20 min
Aandachtige leestijd: ca 60 min

Voorwoord

Visie Economie 2045

Beste lezer,

In de dynamische wereld van vandaag staan we voor talloze uitdagingen, maar ook voor ongeken­de mogelijkheden. Wageningen, met haar rijke geschiedenis en vooruitstrevende geest, staat op het punt een nieuwe fase in te gaan waarin we samen bouwen aan een economie die niet alleen sterk en veerkrachtig is, maar ook duurzaam en rechtvaardig.

Onze visie voor de economie van Wageningen draait om een **veerkrachtige impacteconomie**, waar sociale inclusie, duurzaamheid en circulaire principes centraal staan. Iedere beslissing, groot of klein, draagt bij aan een betere toekomst voor mens en milieu. We gebruiken ons unieke kennis-ecosysteem om de maatschappelijke uitdagingen op te lossen. Op zowel lokaal, regionaal, nationaal als internationaal niveau.

Onze economie draagt bij aan een vitale en leefbare stad en brede welvaart. Daarom willen we voldoende ruimte creëren voor werk en ondernemen, zodat elke inwoner kan bijdragen aan en profiteren van onze economische ontwikkeling. Door een gezond en divers ondernemingsklimaat te bevorderen, waar zowel kleine lokale bedrijven als grotere, kennisintensieve bedrijven zich kunnen vestigen en bloeien, versterken we niet alleen onze economische basis, maar verrijken we ook onze stad en regio. Het versterken van het vestigingsklimaat voor mkb en kennisintensieve bedrijven is daarbij essentieel. Wageningen, als centrum van kennis en innovatie op het gebied van agrofood en leefomgeving, moet aantrekkelijk blijven voor bedrijven die bijdragen aan onze maatschappelijk vooruitgang. Door nauwe samenwerking tussen universiteit, onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven willen we een broedplaats zijn voor baanbrekende ideeën en duurzame oplossingen.

Deze visie is geen blauwdruk, maar een uitnodiging tot samenwerking. Samen kunnen we een economisch model ontwikkelen dat de toekomst weerspiegelt waarin we willen leven: duurzaam, inclusief en innovatief. Ik nodig u allen uit om deel te nemen aan dit gezamenlijke streven en bij te dragen aan de verwezenlijking van onze gedeelde dromen. Laten we samen de economische toekomst van Wageningen vormgeven.

Met inspirerende groet,

Maud Hulshof

Wethouder
Economie, Participatie, Asiel, Cultuur, Voedsel en Binnenstad

Inleiding / aanleiding

Voor u ligt de Visie Economie van de gemeente Wageningen. Deze visie is door de gemeente samen met lokale ondernemers, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties opgesteld. De visie geeft de doelen weer waar Wageningen met de economie naar toe wil. De visie economie bouwt voort op en sluit aan bij de keuzes die gemaakt zijn in het door de raad vastgestelde Wagenings Kompas (koersdocument visie bebouwde kom) en de visie bebouwde kom die in het najaar van 2024 ter vaststelling aan u wordt voorgelegd. Deze documenten geven een eerste richting aan de visie economie met de keuze voor impact-economie en het versterken van het kennisecosysteem. De voorliggende visie economie is een nadere uitwerking en verdieping van de doelen voor impact-economie in de visie bebouwde kom. Daarmee is dit document de basis voor het op te stellen programma economie (uitvoeringsprogramma) waarin acties op korte, middellange en lange termijn worden beschreven die er voor moeten zorgen dat de visie ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden.

Wereldstad in zakformaat

Wageningen is een prachtige kleine stad, gelegen in een groene en natuurlijke omgeving en heeft de sfeer van zowel een dorp als een internationale hotspot. Het kennis ecosysteem is van wereldklasse. 'Wageningen' is door de aanwezigheid van de Wageningen Universiteit & Research (WUR) een internationaal bekend merk.

(Omschrijving uit Koersdocument visie bebouwde kom 'het Wagenings Kompas')

Bron: WUR / Guy Ackermans

Internationale impact

Een groot deel van de Wageningse werkgelegenheid wordt gecreëerd door ondernemingen en activiteiten met een bovenregionale impact en voor een belangrijk deel met een internationale impact.

De gemeente is bekend om haar hoogstaande kennis- en onderwijs-sector op het gebied van landbouw, milieu, voeding en gezondheid. Er zijn zowel grote multinationals (research afdelingen), innovatieve start-ups als kennisinstellingen te vinden. De focus van de lokale bedrijven is gericht op (internationale) R&D op het gebied van landbouw en voeding in brede zin. Ook worden er op veel kennis gebaseerde producten ontwikkeld en geëxploiteerd.

Een sterk cluster van (tientallen) kleinere kennis-intensieve bedrijven is gevestigd op Wageningen Campus inclusief het BSPW. Vanuit Wageningen University & Research, maar ook vanuit andere R&D bedrijven en bedrijven ontstaan jaarlijks vele startups. Op het gebied van R&D gerelateerde activiteiten neemt MARIN een bijzondere plaats in als niet agrofood gerelateerd, maar wel internationale speler.

Wageningen als kennis-hotspot

Wageningen fungeert als het kennis-hotspot van de Regio Food Valley, een cluster waarin overheden, ondernemingen en onderwijs samenwerken aan de ontwikkeling van duurzame voedselvoorziening en een duurzame leefomgeving.

Concentratie van werklocaties

Het Wagenings bedrijfsleven is geconcentreerd rondom :

- Wageningen Campus:
 - Centraal op de campus: research & development, kennisintensief en onderwijs
 - Business & Science Park Wageningen (BSPW; kennisintensief met name agrofood)
 - Wageningen Campus Oost (Born Oost) (hard plan, research & development, kennisintensief)
- Omgeving Marijkeweg: kennisintensief: o.a. MARIN (Research & Development) en Eurofins (agrifood), Rijn-IJssel Vakschool, etc.
- De bedrijven-terreinen Nude 1980, Nude Park 1, Nude Park 2
- De Haven

Bron: DroneWageningen

Inleiding / aanleiding (vervolg)

Aantrekkelijke binnenstad

Daarnaast is er het centrum/de binnenstad met een scala aan retail- en horecabedrijven. In het centrum zijn ook de kunst en cultuursector goed vertegenwoordigd. Het centrum fungeert als huiskamer van de stad.

Relatie met bedrijfsleven

De gemeente onderhoudt goed contact met of participeert in:

- WOC (Wageningse Ondernemers Contact)
- Wageningen Economic Board (op initiatief van WOC)
- Parkmanagementoverleg (op initiatief van WOC).
- Stichting Ondernemersfonds Wageningen (SOW): de samenwerkende ondernemers in de binnenstad
- Koninklijke Horeca Nederland en Hoteloverleg

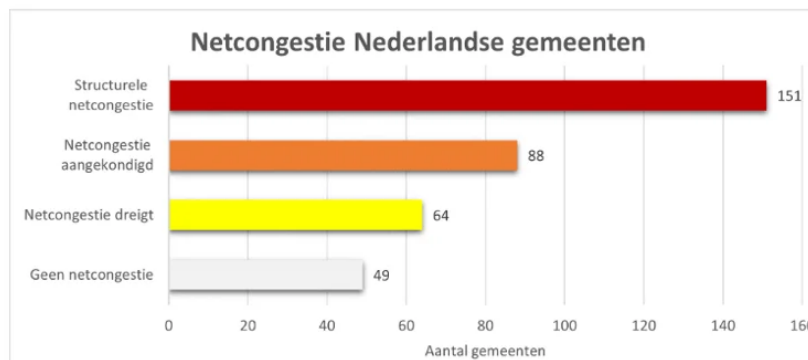
Op het gebied van ondernemersdienstverlening heeft de gemeente een ondernemersloket waar ondernemers terecht kunnen met hun vragen. Daarnaast heeft de gemeente een accountmanager bedrijven.

De Wageningse economische opgave

Er komen verschillende economische opgaven op Wageningen af die om een oplossing vragen. Hoe gaan we om met de ruimte voor werken, ons unieke kennisecosysteem, een aantrekkelijke en vitale binnenstad, verduurzaming, de toekomst van de vrijetijdseconomie, relaties met het bedrijfsleven en een krappe arbeidsmarkt? Met deze economische visie geven we aan waar Wageningen op economisch vlak in 2045 wil staan.

Urgentie door netcongestie, klimaat, druk op ruimte, tekort aan arbeidskrachten

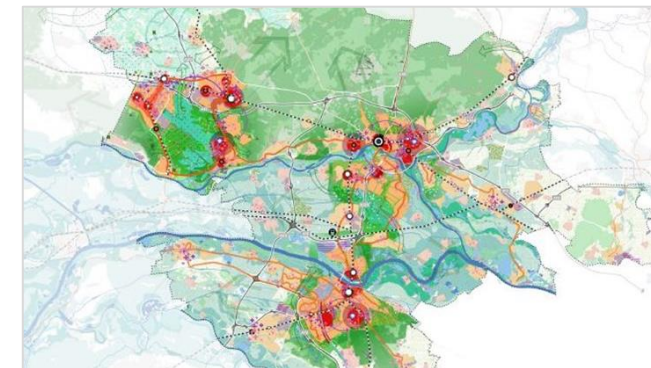
Op economisch vlak moet Wageningen aan de slag om de economie vitaal te houden en te versterken. Vraagstukken die landelijk spelen, worden ook lokaal gevoeld (zie ook trends en ontwikkelingen): netcongestie, energietransitie, verduurzamings-opgave (gebouwde omgeving en bedrijfsprocessen), stikstofcrisis en overgang naar een circulaire economie hebben invloed op de ondernemers en hun ruimtebehoefte. Retailondernemers merken de invloed van meer online aankopen in de veranderende wereld van 'bricks & clicks'. Tekorten op de arbeidsmarkt zijn er ook in Wageningen. De ruimte voor de huisvesting van het lokale bedrijfsleven is beperkt.

Bron: netbeheer Nederland 2022

Uitdagingen door grote ruimtelijke opgaven

Vanuit de verstedelijkingsopgave ligt er een grote opgave voor het ontwikkelen van woningen en voorzieningen en daarmee in balans werkgelegenheid. Dit vraagt enerzijds veel van het draagvlak van de stad op het vlak van leefbaarheid (voor mens en natuur) en (verkeers)veiligheid en een goede bereikbaarheid anderzijds. De verstedelijkingsopgave voorziet in zowel meer rood als meer groen.

Bron: Groene Metropoolregio en Foodvalley: Verstedelijkingsopgave

Samenhang met andere beleidsvelden

Bij het opstellen van de visie is rekening gehouden met raakvlakken lokaal en regionaal beleid. Er is gekeken naar (beleids)kaders waarbij economie nadrukkelijk een rol speelt en afstemming gezocht met beleid dat in ontwikkeling is. De samenhang met een aantal relevante beleidsvelden wordt hieronder beknopt beschreven.

Visie Bebouwde Kom/Koersdocument

• Koersdocument visie bebouwde kom 'het Wagenings Kompas'
(vastgesteld 3 april 2023)

De Visie economie Wageningen is een verdieping van het economisch deel van het koersdocument voor de Visie Bebouwde Kom. In het Koersdocument wordt ingezet op balans tussen mens, ecologie en economie. Er wordt gestreefd naar sociale duurzaamheid (inclusief en saamhorig), duurzame fysieke leefomgeving (groen en klimaatneutraal) en impact-economie en kennisecosysteem (innovatie). Wageningen biedt hiervoor in 2045 voldoende fysieke ruimte en zorgt voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. De Visie Bebouwde Kom kent 5 verbindende strategische keuzes; die gelden ook voor de visie economie.

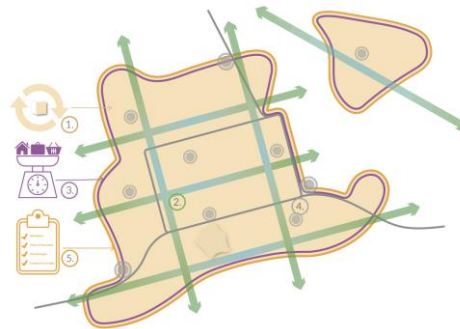
Visie Buitengebied

• Visie buitengebied 'Het land van Wageningen, Wageningen in het land'
(vastgesteld 13 juli 2020)

Landbouw maakt onderdeel uit van de economie van Wageningen, nu en in 2045. Agrarisch eigendom en bodemgebruik is de basis geweest voor een deel van de economie van het huidige Wageningse buitengebied (lokale voedselkringlopen, lokale voedselproductie, voedselbossen en 'herenboerderijen'). Wageningen stimuleert duurzame, lokale/regionale voedselproductie in samenwerking met voedselproducenten, horeca, inwoners, de WUR, studenten, de Regio Food Valley en de provincie Gelderland. De proefvelden van Wageningen University & Research dienen een nationaal belang.

Verbindende strategische keuzes uit de visie BBK

1. We bouwen binnen het verstedelijkingsgebied en maken daarbij creatief en intensief gebruik van bestaande bebouwing.
2. Voor we ontwikkelingen mogelijk maken, moeten de ecologische hoofdgroenstructuren zijn gewaarborgd. Als ecologische hoofdgroenstructuren moeten worden versterkt maken we hier eerst ruimte voor.
3. We realiseren de opgaven voor wonen, werken en voorzieningen in onderling evenwicht en in nauwe samenwerking binnen regio FoodValley.
4. We zetten in op een transitie van het huidige mobiliteitssysteem.
5. We gaan alleen ontwikkelen als wordt voldaan aan de combinatie van: betaalbaarheid voor de gebruiker; groen/duurzaam ontwikkeld; nabij voorzieningen gelegen; compacter en hoger bebouwd.

Kennis-As

• Startnotitie Kennis-As (vastgesteld 5 juni 2023)

De kennis-as is de benaming voor het gebied tussen station Ede-Wageningen, het World Food Center in Ede, de Wageningen campus, inclusief BSPW, de haven en het centrum van Wageningen. De startnotitie is de uitwerking van eerder gemaakte afspraken in het kader van de verstedelijkings-opgave, de Omgevingsvisie Ede 2040, de Visie Buitengebied Wageningen en de opmaat naar de Visie Bebouwde Kom Wageningen 2045. Er liggen opgaven op het gebied van wonen, werken, recreëren en natuur. De komende jaren worden de plannen uitgewerkt.

Routekaart Klimaat Neutraal

• Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-2040 (vastgesteld 30 mei 2022)

In de Routekaart Wageningen Klimaat Neutraal 2030-2040 worden de ambities en speerpunten van het Wageningse klimaatbeleid benoemd. Eén van de mijlpalen in de Routekaart is om in 2050 in grote mate een circulaire economie te hebben in Wageningen en de Regio Food Valley. Om tot een klimaatneutraal Wageningen te komen worden circulaire bouwmaterialen en het circulair inkopen van de gemeentelijke organisatie gestimuleerd. Bedrijven worden gestimuleerd om te verduurzamen en energie besparingsmaatregelen te nemen en gezamenlijk te werken aan ambities op het gebied van klimaat. De Visie economie 2045 ondersteunt deze Routekaart.

Samenhang met andere beleidsvelden (vervolg)

Detailhandel & Horeca

- Beleidskader Detailhandel en Horeca 2023-2027 (vastgesteld 27 november 2023)
- Beleid Perifere en grootschalige detailhandel voorzieningen (PDV-GDV) 2020-2025

De Visie Economie 2045 is opgesteld in lijn met het beleidskader Detailhandel en Horeca en met het PDV-GDV-beleid. Het beleidskader Detailhandel & Horeca geeft de ruimtelijk economische kaders voor de stad als geheel en specifiek voor de binnenstad voor de functies horeca en detailhandel aan. Het uitgangspunt is: wat is *waar*(plek) op het gebied van detailhandel en horeca wenselijk. Het doel is het versterken en levendig houden van de stad en de binnenstad met een optimaal functionerende detailhandel en horeca. In samenwerking met de regio Food Valley zijn gemeenschappelijk kaders gesteld voor de ontwikkeling van Perifere detailhandel (PDV & GDV)

Talent & arbeidsmarkt

- Human Capital Agenda

De toekomstige arbeidsmarkt vraagt om flexibele werknemers en bedrijven. Een tekort aan 'menselijk kapitaal' remt het economische herstel en de transitie. Het moet makkelijker worden om stappen te zetten op de arbeidsmarkt: van opleiding naar werk, van werk naar werk (intern en extern), van sector naar sector en van werkloosheid naar werk. Op dit moment benutten we niet het volledige arbeidspotentieel. Daarnaast is er extra aandacht nodig voor bepaalde sectoren en de maatschappelijke opgaven waar we als regio en gemeente voor staan. Ook is er extra aandacht nodig voor jongeren, zodat er geen generatie verloren gaat. Wageningen werkt samen met regio, werkgevers en het UWV in het Regionaal Werkbedrijf Foodvalley.

Regionaal Programma Werklocaties

- RPW 2022 – 2026 vastgesteld door gemeenteraad in december 2022

Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) heeft als doel voldoende aanbod van bedrijventerreinen van de juiste kwaliteit hebben, waarbij de toekomstige marktbehoefte het uitgangspunt is. Regio Foodvalley wil middels het RPW 2022-2026 nu en in de komende jaren kunnen voldoen aan de te verwachten (kwantitatieve en kwalitatieve) marktvraag, maar ook flexibiliteit hebben om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen in een dynamische markt. Uitgangspunt is dat er bij de verdeling van de inmiddels schaarse resterende ruimte, voldoende economie kan worden bediend. Om de economie te kunnen bedienen zal de ruimteclaim voor werklocaties in verhouding moeten staan met de uitbreidingsvraag van bedrijven en instellingen. In de RPW zijn afspraken met de Provincie Gelderland vastgelegd over de huidige beschikbare ruimte ('onherroepelijk aanbod' met vastgestelde bestemmingsplannen, al dan niet direct uitgeefbaar, voor Wageningen: BSPW locatie Kortenoord en Nudepark II), zacht planaanbod (Born Oost) en benodigde regionale ruimte voor de toekomst voor Regio FoodValley tm het jaar 2030.

Het Proces: breed draagvlak voor gezamenlijke visie

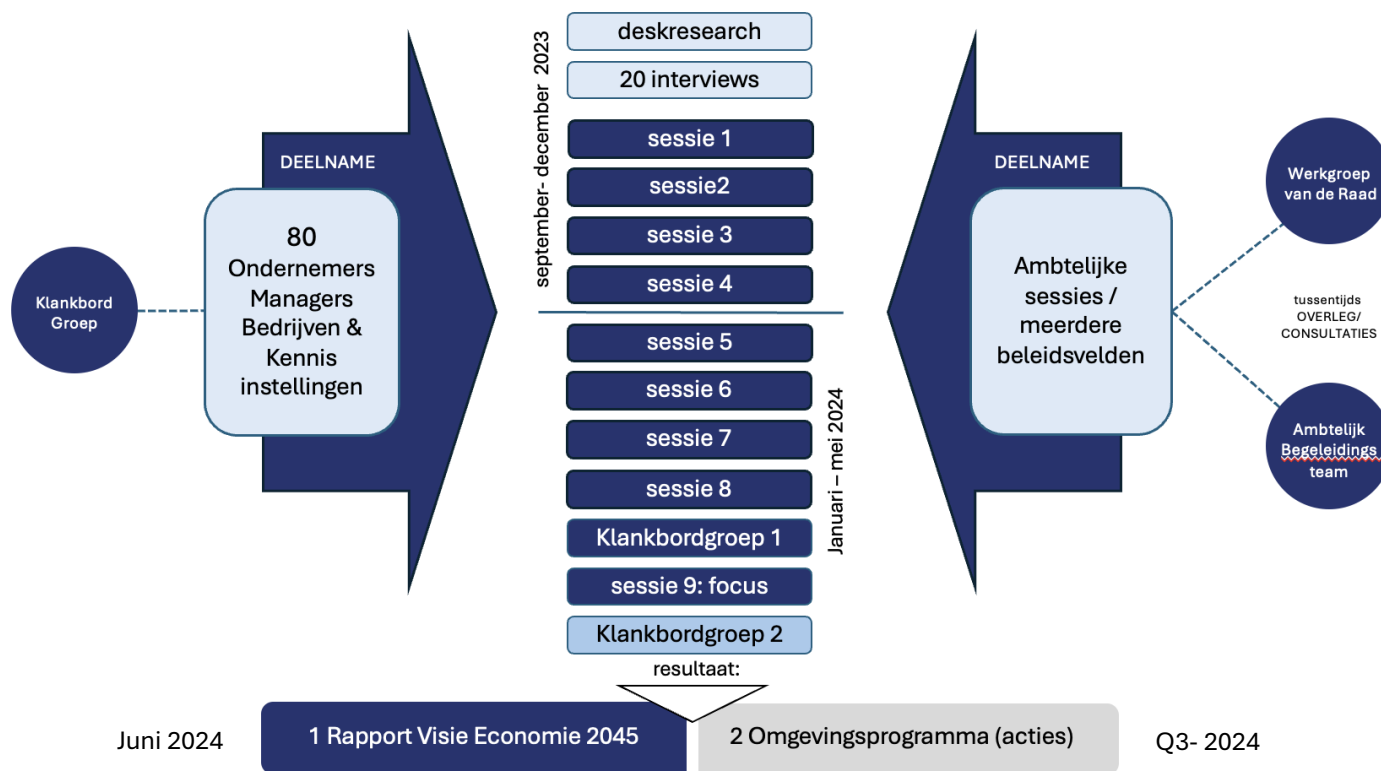
Deze visie is tot stand gekomen middels een participatief proces met bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid ('triple helix'). Ruim 200 bestuurders, eigenaren en managers van ondernemingen en kennisinstellingen in Wageningen zijn in Q4 van 2023 persoonlijk, middels een brief van de wethouder, uitgenodigd om deel te nemen aan het proces. Daarnaast is de uitnodigingen tot participatie gedaan in diverse lokale media. Per mail zijn er 'safe the dates' en herinneringen verstuurd en is er actief na-gebeld om een hoge opkomst/deelname te bewerkstelligen.

Dit heeft geresulteerd in 80 deelnemers aan 8 intensieve sessies van 4 uur in de periode december 2023 tot maart 2024. Aan die sessies namen ook telkens 2 leden van het Team Economie van de gemeente deel en de aftrap werd verzorgd door Wethouder Economie Maud Hulshof.

Daarnaast zijn er 20 vak-ambtenaren en stakeholders geïnterviewd en is de WUR actief geconsulteerd. Tijdens het proces is 3 x overleg gevoerd met de Werkgroep Visie Economie van de gemeenteraad, is de Klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de Wageningse ondernemers, 2 x geconsulteerd en hebben 3 terugkoppelsessies plaatsgevonden met afvaardigingen van de 80 deelnemers aan de 8 sessies. De 3 terugkoppelsessie zijn gebruikt om focus aan te brengen in de gemeenschappelijk opgestelde speerpunten/thema's en lijst van acties (input voor de omgevingsagenda)

Het proces werd daarnaast begeleid door een ambtelijke begeleidingsgroep die zeer regelmatig bijeen kwam. Tijdens deze bijeenkomsten werd verloop en resultaat van alle sessies geëvalueerd en werd het proces waar nodig bijgestuurd.

deskresearch, Triple Helix Sessies & interviews

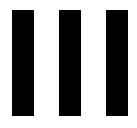

Het Proces

impressies triple helix sessies over visievorming economie 2045

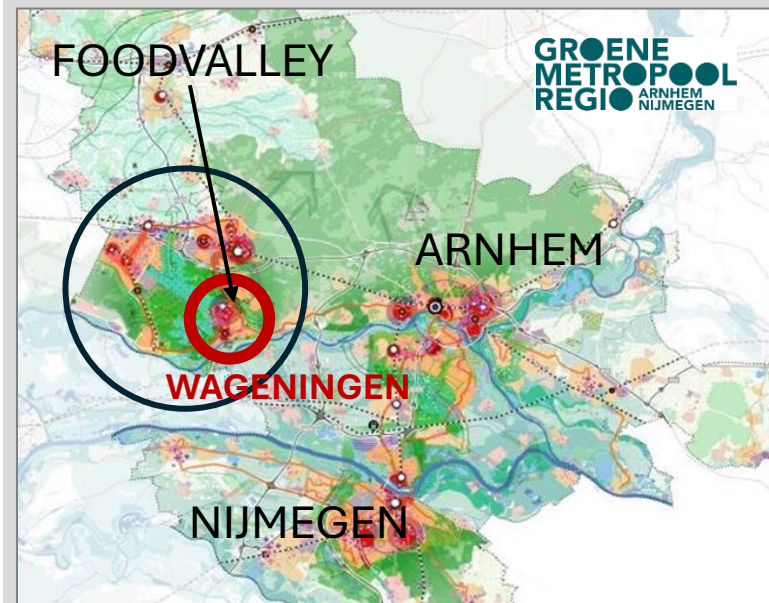
8 triple helix sessies over de toekomst van de Wageningse economie brachten ruim 80 vertegenwoordigers uit overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen samen om input te leveren voor de visie economie 2045. Tijdens deze sessies werden trends en uitdagingen besproken, zoals digitalisering, duurzaamheid, circulariteit, arbeidsmarkt tekorten, bereikbaarheid en ruimtegebrek. Deelnemers deelden inzichten, 'best practices' en ontwikkelden gezamenlijke gedachten om economische groei en brede welvaart te stimuleren.

Karakteristiek van de Wageningse Economie

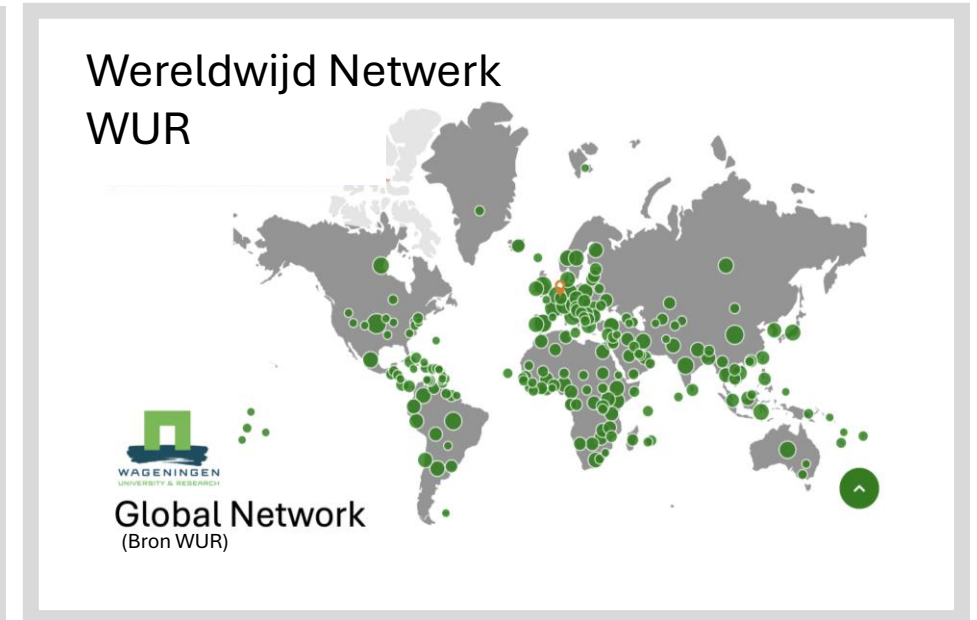
Wageningen als onderdeel van netwerken

Bron Afbeelding: Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

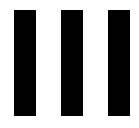
Bron Afbeelding: Stedelijk Netwerk Nederland

Bron: WUR jaarverslag 2023 kaart projecten wereldwijd

Wageningen is verbonden *met* en onderdeel *van* verschillende netwerken. Voor haar groei en ontwikkeling werkt Wageningen nauw samen met o.a:

- **Regio Foodvalley**; de gemeenten Wageningen, Ede, Veenendaal, Rhenen, Barneveld, Scherpenzeel, Renswoude en Nijkerk vormen samen de **regio Foodvalley**. Als onderdeel van de regio Foodvalley werkt Wageningen aan innovaties op onder andere het gebied van voedselproductie, voedselzekerheid en klimaat. De regio FoodValley werkt voor grote stedelijke opgaven samen met de **Groene Metropool regio**.
- Op het gebied van toerisme en recreatie wordt samengewerkt met de **Veluwe**.
- Wageningen University & Research werkt internationaal samen binnen een mondiaal netwerk; vanuit Wageningen worden wereldwijd **vele tientallen projecten geïnitieerd en begeleid**; de impact vanuit de Wageningse Kenniseconomie reikt daarmee veel verder dan lokaal en regionaal.

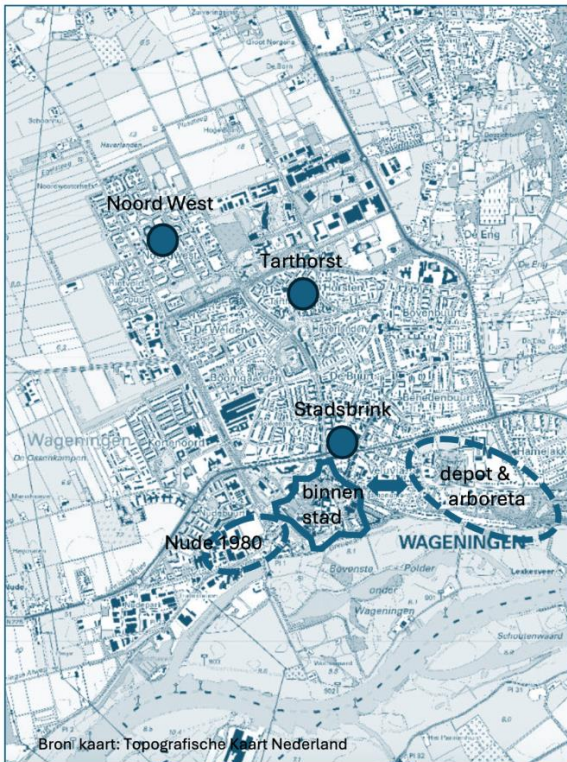
Karakteristiek van de Wageningse Economie

economische gebieden (huidige situatie)

Bedrijven en (kennis)instellingen zijn geconcentreerd in in een overzichtelijk aantal gebieden; kleine ondernemers vinden we echter ook verspreid over de stad

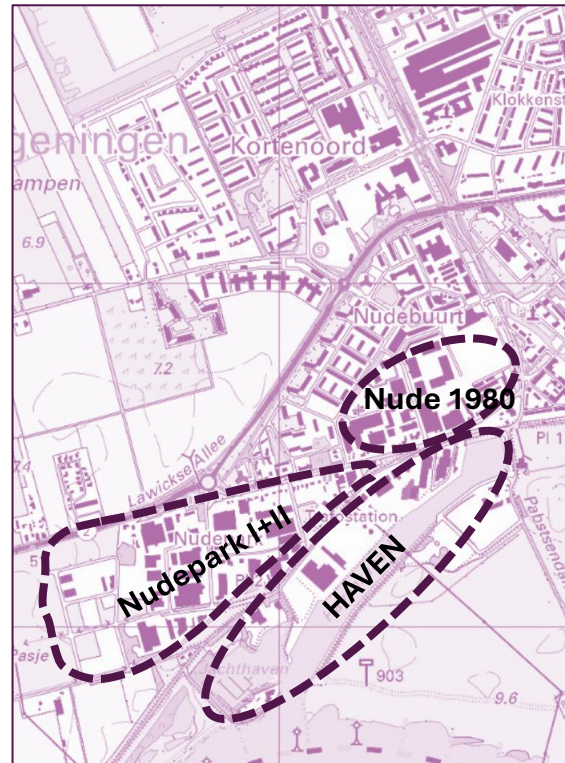
Consumentgerichte economie

Centrum en wijken

Economie van het MKB

Nude 1980, Nudepark I+II en Haven

Economie van het Business & Science cluster

Wageningen Campus: WUR, BSPW, Wageningen Campus Oost

Wageningse werklocaties

Het Wageningse Midden- en Kleinbedrijf (MKB) is geconcentreerd op en rond een aantal grotere werklocaties waaronder Nude 1980, Nudepark I+II (zie kaartbeelden).

De Kennisintensieve bedrijvigheid bevindt zich voornamelijk in de Kennis-as, op de Wageningen Campus (WUR, BSPW, Wageningen Campus Oost) en het gebied rondom de Marijkeweg (o.a. MARIN).

Daarnaast is in het centrum/de binnenstad een scala aan retail- en horecabedrijven gevestigd en vinden we diverse culturele voorzieningen.

Als het gaat om logistiek heeft Wageningen, met de enige (diepe)haven in de verre omtrek, een belangrijke (regionale en bovenregionale hub-functie) voor watergebonden bedrijvigheid. Bedrijven in de haven zijn actief in o.a. bouwmaterialen, diervoeding, fossiele brandstoffen en recreatieve functies.

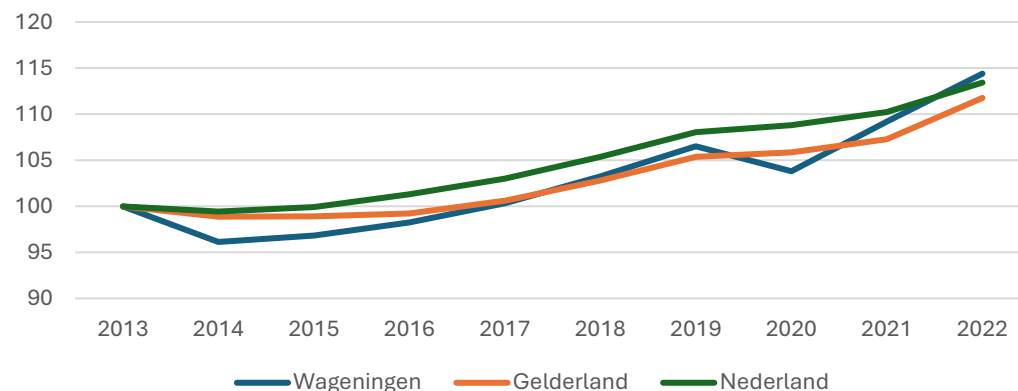

Karakteristiek van de Wageningse Economie

Werkgelegenheid en aantal bedrijven

In Wageningen zijn in 2023 circa 3.650 bedrijven gevestigd die zorgen voor ruim 23.000 banen (zie figuur 2).

Werkgelegenheid in Wageningen Gelderland, Nederland 2013- 2022
(geïndexeerd)

Figuur1: Groei werkgelegenheid in Wageningen, Gelderland en Nederland tussen 2013-2022, geïndexeerd
bron: PWE Gelderland 2024)

De werkgelegenheid in Wageningen groeide tussen 2013 en 2022 met 14%. Dit is ongeveer net zo snel als de Gelderse en gehele Nederlandse economie (zie figuur 1). Wageningen is een gemeente waarin in verhouding relatief veel banen zijn. In 2023 zijn er in Wageningen ruim 23.000 banen.

In 2022 heeft Wageningen bijna 0,58 banen per inwoner. Dit ligt iets boven het landelijk gemiddelde van 0,53 banen per inwoner. Ter vergelijking: in Ede ligt de verhouding banen per inwoner op 0,51, in Veenendaal op 0,49, in Nijmegen op 0,62 en in Arnhem op 0,71. Wageningen heeft, net als Arnhem en Nijmegen, een regiofunctie voor werkgelegenheid.

Aantal banen en vestigingen in Wageningen in 2023
naar locatie

	aantal bedrijven	# arbeidsplaatsen	% van totaal arbeidsplaatsen	opmerkingen
Economie verspreid over de gemeente	2.798	9.240	38,8%	Inclusief Menzis(650), zorg (1850), eenmansbedrijven, etc.
Consument gerichte economie				
binnenstad / centrum	446	2.140	9,0%	
Economie MKB				
Nudepark I + II	105	730	3,0%	
Nude 1980	54	350	1,5%	
Haven	9	290	1,2%	
Economie Business & Science				
BSPW	116	1.610	6,8%	Waarvan 340 banen op Nieuwe Kanaal
Campus	111	7.730	32,4%	Waarvan 1.440 banen op Business Strip
Wageningen Campus Oost	2	270	1,1%	
verspreid (o.a. Marin)	6	1.470	6,2%	Zonder MKB en eenmansbedrijven
		totaal 11.080		

Figuur 2: aantal bedrijven en arbeidsplaatsen naar locatie en economisch cluster (bron: PWE Gelderland 2024)

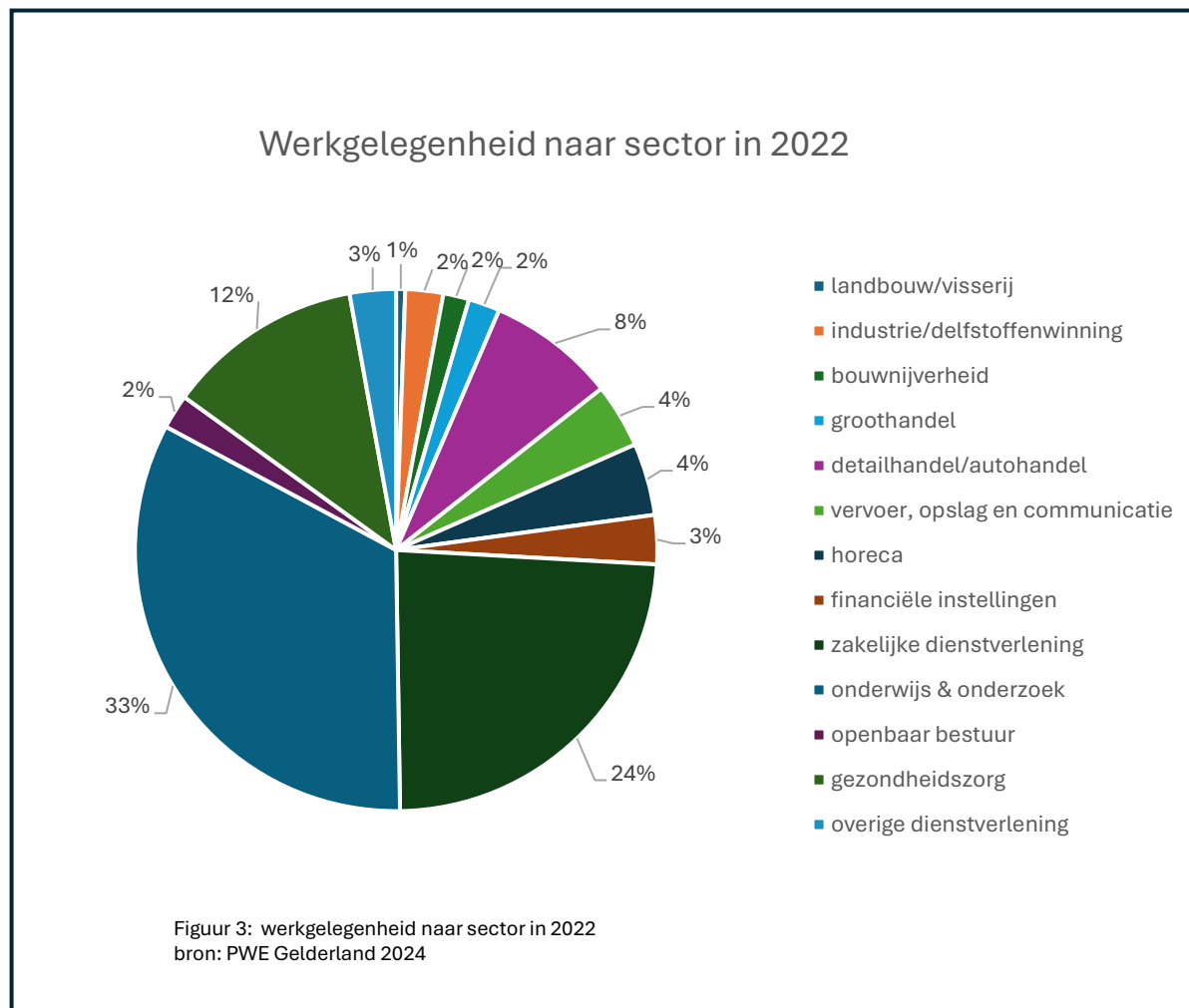
In 2022 zijn er in Wageningen bijna 3.650 bedrijven, waarvan 940 bedrijven met personeel en 2.710 eenmansbedrijven. Als gevolg van de flexibiliserende arbeidsmarkt groeit het aantal eenmansbedrijven. Tussen 2013 en 2023 zijn er ruim 1.100 eenmansbedrijven bijgekomen (bron: PWE, Provincie Gelderland, 2024).

Karakteristiek van de Wageningse Economie

Werkgelegenheid naar sector

De belangrijkste sectoren in Wageningen zijn onderwijs & onderzoek en zakelijke dienstverlening (zie figuur 3)

Kennisintensieve economie

De meeste banen zijn te vinden in het onderwijs & onderzoek cluster (33%) en in de zakelijke dienstverlening (24%) (zie figuur 3). De grootste werkgever is de WUR. Een groot deel van de Wageningse werkgelegenheid wordt gecreëerd door ondernemingen en activiteiten met een bovenregionale impact en voor een belangrijk deel met een internationale impact. De gemeente is bekend om haar hoogstaande kennis- en onderwijssector op het gebied van landbouw, milieu, voeding en gezondheid. Er zijn zowel grote multinationals (research afdelingen), innovatieve start-ups en relatief veel kennisinstellingen te vinden. De focus van de lokale bedrijven is gericht op (internationale) R&D op het gebied van landbouw en voeding en leefomgeving in brede zin. Ook worden er op veel kennis gebaseerde producten ontwikkeld en geëxploiteerd.

Indicator: wonen en werken in balans

De beroepsbevolking bestaat uit mensen van 15 tot 75 jaar die ofwel betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). De niet-beroepsbevolking zijn alle mensen tussen 15 en 75 jaar die niet werken of werkloos zijn en niet beschikbaar zijn voor werk. Deze groep bestaat onder andere uit studenten, arbeidsongeschikten en gepensioneerden.

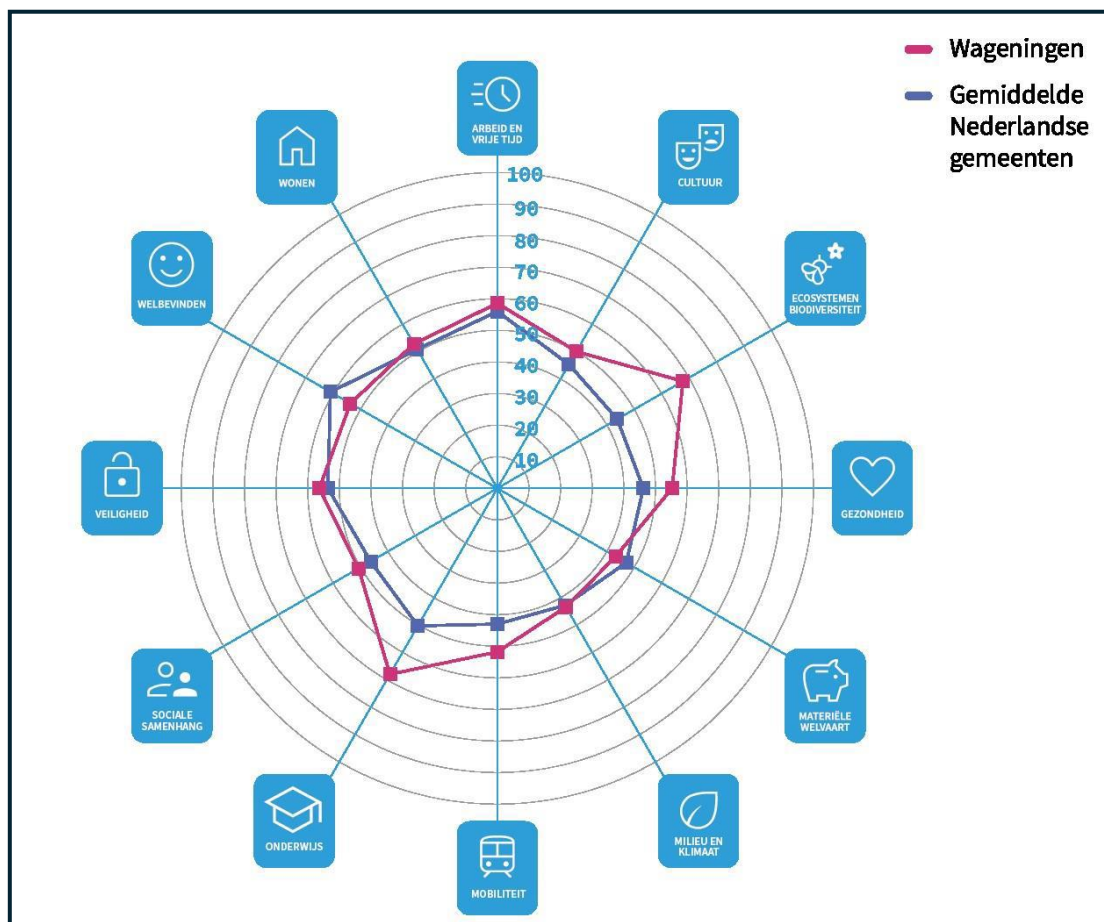
De bevolking van de gemeente Wageningen groeit de komende jaren. Hiermee groeit ook de beroepsbevolking. In 2022 is de beroepsbevolking van Wageningen 23.870 personen. De bevolking tussen 15 en 74 jaar is 32.070 personen. Daarmee behoort 74% van de inwoners tussen 15-74 jaar in Wageningen momenteel tot de beroepsbevolking (Gelderland in cijfers, 2024). Hierin zijn studenten dus niet meegenomen.

Wageningen wil de balans tussen wonen en werken gelijk houden (Visie Bebouwde Kom, 2024). Hierin volgen we de verstedelijksopgave in de regio. We sturen daarom op een gelijkblijvende ratio van banen ten opzichte van de beroepsbevolking tot 2045. De huidige ratio (2023) is 0,97. Dit betekent dat er bijna evenveel banen zijn als de beroepsbevolking groot is.

Karakteristiek van de Wageningse Economie

Brede welvaart

Figuur 4: Brede Welvaart: Wageningen vergeleken met het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten
Bron: Rapport Brede Welvaart Wageningen, Pon-Telos, 2024

Economische ontwikkeling draagt bij aan brede welvaart.

Economische ontwikkeling vindt plaats in balans met andere aspecten van brede welvaart zoals duurzaamheid, gezondheid, milieu & klimaat, cultuur, veiligheid, wonen, mobiliteit, onderwijs, etc..

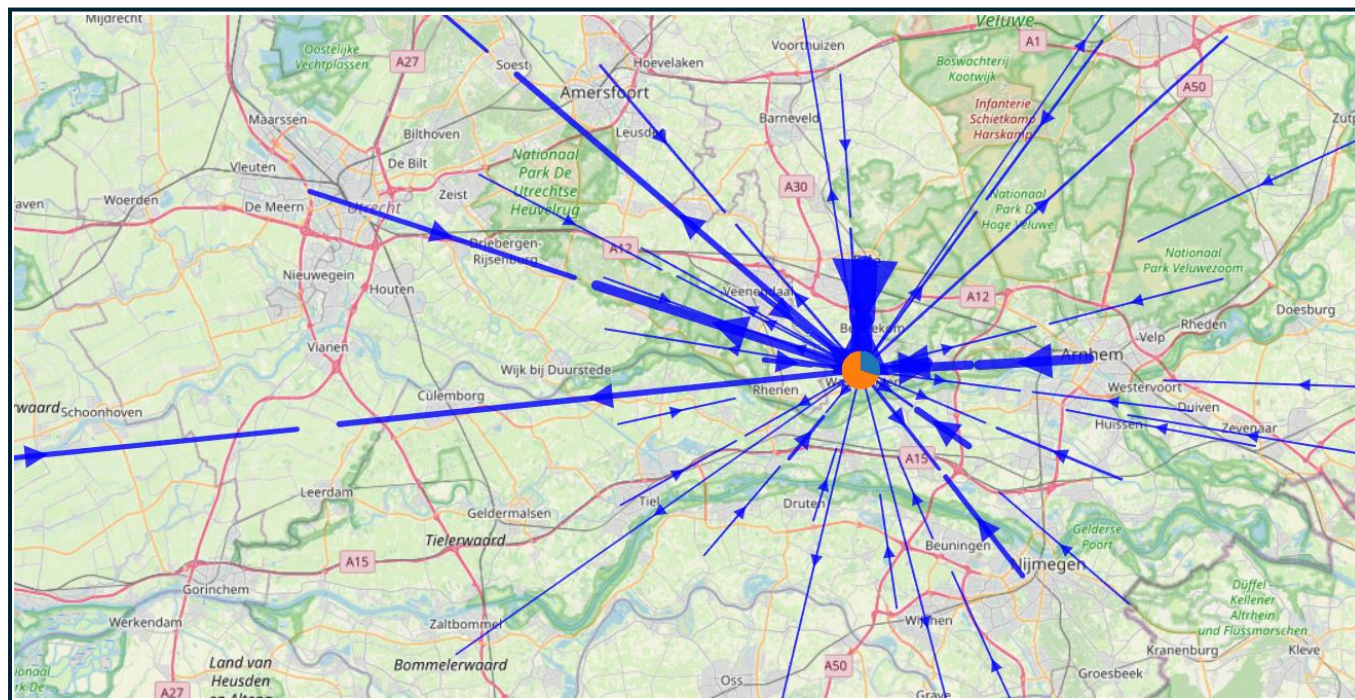
De brede welvaart van Wageningen is door Het Pon-Telos in 2024 in kaart gebracht aan de hand van een brede set indicatoren. Wageningen is onder andere vergeleken met het gemiddelde van Nederlandse gemeenten. Wageningen scoort beter dan gemiddeld Nederland op de meeste indicatoren van brede welvaart. De verschillen zijn in positieve zin het grootst op de thema's Ecosystemen & biodiversiteit, Onderwijs, Gezondheid en Mobiliteit. Er is een groot oppervlak groen en er zijn meer bomen, maar ook relatief meer beschermde natuur ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. Ook ligt het medicijngebruik in Wageningen lager dan landelijk gemiddeld, zijn de gemiddelde zorgkosten per inwoner lager en voldoen meer inwoners aan de beweegrichtlijnen. Op het thema Welbevinden scoort Wageningen relatief lager dan het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten – vooral de indicator stress scoort in Wageningen relatief slechter. Op het gebied van wonen, arbeid & vrije tijd, cultuur, veiligheid en sociale samenhang scoort Wageningen gemiddeld.

Binnen het thema Materiële welvaart stijgt het Bruto Regionaal Product en laat een goede score zien. Het aantal huishoudens in de bijstand neemt af en het gemiddeld besteedbaar inkomen neemt toe. Tegelijkertijd neemt het aantal huishoudens dat langdurig in armoede leeft toe en zijn er relatief weinig huishoudens met voldoende financiële buffer. Dit alles is ook terug te zien in de Gini coëfficiënt: de inkomens- en vermogensongelijkheid in Wageningen is relatief groot. Deels is dit verklaarbaar door de grote hoeveelheid studenten woonachtig in de gemeente.

Karakteristiek van de Wageningse Economie

Bereikbaarheid en pendel

Tabel 2: Uitgaande en ingaande pendel van en naar Wageningen, vanuit Ede, Arnhem, Utrecht en Renkum in 2021

	Werkt in Wageningen	Woont in Wageningen
Ede	3.100	2.500
Arnhem	1.100	1.000
Utrecht	500	1.100
Renkum	1.100	300

Bron: CBS Statistiek Werkgelegenheid en Lonen, 2021

Figuur 5: Uitgaande en ingaande pendel van en naar Wageningen in 2021

Bron: <https://muconsultowa.shinyapps.io/StromenWageningen/> en CBS Statistiek Werkgelegenheid en Lonen, 2021

Bereikbaarheid en pendel

Voor het functioneren van de Wageningse economie in brede zin is bereikbaarheid belangrijk. Wageningen heeft te maken met een aanzienlijke pendel, zowel naar Wageningen toe als vanuit Wageningen naar andere gemeenten. In 2021 waren er 20.600 banen in Wageningen. Hiervan woonde 70% in Wageningen en 30% woont elders. De grootste pendelstroom van werkende personen vindt plaats met Ede: 3.100 personen uit Ede werken in Wageningen, 2.500 personen uit Wageningen werken in Ede. Ook van en naar Arnhem en Utrecht reizen veel werkenden (bron: CBS Statistiek Werkgelegenheid en Lonen, december 2021). Naast mensen die in Wageningen werken, zijn er ook veel studenten die vanuit elders naar Wageningen reizen.

Zowel de OV- als de autobereikbaarheid van Wageningen zijn aandachtspunten. Het station Ede-Wageningen ligt op afstand van de stad Wageningen. Dit vraagt om goede HOV-verbindingen tussen station, via Wageningen Campus naar Wageningen centrum. Ook de autobereikbaarheid van de gemeente is een aandachtspunt. In de spits staan er geregeld files op de provinciale weg van en naar de A12. De komende jaren wordt aan deze verbindingen gewerkt; onder andere aan de bereikbaarheid voor auto's en vrachtverkeer, de snelle fietsroute Ede-Wageningen en de realisatie van de Rijnlijn. De gemeente is bezig met het opstellen van een omgevingsprogramma mobiliteit waarin wordt gewerkt aan het oplossen van een deel van de knelpunten. Een belangrijk punt hieruit is de realisatie van hubs.

IV Trends & Ontwikkelingen

economie algemeen

Hieronder staan de belangrijkste **trends en ontwikkelingen**. Deze vertegenwoordigen externe factoren die van invloed zijn op de economische ontwikkelingen van Wageningen.

Ruimtelijke druk (o.a. door verstedelijking)

Verstedelijking in Nederland is een complex proces dat leidt tot de groei en uitbreiding van stedelijke gebieden ten koste van het platteland. Dit proces wordt gedreven door bevolkingsgroei, economische ontwikkeling en de vraag naar woningen en infrastructuur. De toename van stedelijke gebieden heeft geleid tot een hogere bevolkingsdichtheid en intensiever gebruik van de ruimte, wat druk uitoefent op de beschikbare groene gebieden en infrastructuur. Om deze druk te verlichten, wordt er geïnvesteerd in duurzame stadsontwikkeling, slimme mobiliteitsoplossingen en herbestemming van oude gebouwen. Ondanks deze inspanningen blijft de balans tussen stedelijke groei en behoud van groene ruimte een voortdurende uitdaging.

Prijsstijgingen bouw + infra

Prijsstijgingen in de bouw- en infrastructuursector in Nederland worden veroorzaakt door stijgende materiaal- en arbeidskosten, schaarste aan grondstoffen en strengere milieuregels. De coronapandemie en geopolitieke spanningen, zoals de oorlog in Oekraïne, hebben supply chains verstoord, wat leidt tot hogere prijzen en langere levertijden. Deze factoren verhogen de kosten voor woningbouw, wegonderhoud en infrastructuurprojecten. Als gevolg hiervan worden projecten duurder en vertraagd, wat druk uitoefent op de beschikbare budgetten en de betaalbaarheid van woningen en andere bouwprojecten negatief beïnvloedt.

Mobiliteitsdruk

Mobiliteitsdruk in Nederland betreft zowel autoverkeer als openbaar vervoer en ontstaat door de groeiende bevolking en economie. Het wegennet kampt met toenemende files, vooral tijdens de spitsuren, wat leidt tot langere reistijden en meer uitstoot. Ondertussen ervaren treinen, bussen en trams overbelasting, vooral in stedelijke gebieden en tijdens piekmomenten. De overheid en OV-bedrijven investeren in slimme en duurzame infrastructuurverbeteringen, uitbreiding van het openbaar vervoernetwerk en promotie van duurzame vervoersmiddelen zoals fietsen en elektrische voertuigen. Bedrijven stimuleren gebruik van de fiets, promoten thuiswerken en faciliteren een betere spreiding van de werktijden.

Verduurzaming & Circulariteit

Gemeentes in Nederland hechten groot belang aan duurzaamheid en circulariteit (bewust omgaan met elke grondstof die je gebruikt) om de milieu-impact te verminderen en de leefbaarheid te vergroten. Ze stimuleren energiebesparing, hernieuwbare energie, natuur inclusief bouwen, verduurzaming van mobiliteit en hergebruik van materialen. Door circulaire economie te bevorderen, willen ze afval minimaliseren en grondstoffen hergebruiken. Duurzame initiatieven, zoals groene daken en energiezuinige gebouwen, worden actief ondersteund. Deze inspanningen dragen bij aan de klimaatdoelen en bevorderen een gezonde, toekomst bestendige leefomgeving, waarbij economische groei en ecologische verantwoordelijkheid hand in hand gaan. Ook moet er aandacht zijn voor toenemende vervuiling van lucht en water en het effect op de leefkwaliteit.

Energietransitie / Netcongestie

De energietransitie in Nederland richt zich op de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen zoals wind- en zonne-energie. Deze snelle omschakeling leidt tot netcongestie, waarbij het elektriciteitsnet de pieken in vraag en aanbod niet efficiënt kan verwerken. Het verouderde netwerk moet worden uitgebreid en gemoderniseerd om de groeiende hoeveelheid duurzame energie te kunnen vervoeren en distribueren. Netbeheerders en de overheid investeren in infrastructuur-verbeteringen en slimme technologieën om de netcapaciteit te vergroten. Echter, de implementatie van deze oplossingen vergt tijd, waardoor netcongestie een actuele uitdaging blijft in de energietransitie. Ook moet het energiesysteem in balans zijn, zodat vraag en aanbod van groene stroom optimaal op elkaar afgestemd worden.

Tekort aan arbeidskrachten

Nederland kampt met een structureel tekort aan arbeidskrachten op o.a. mbo-niveau, vooral in sectoren zoals techniek, zorg en bouw. Dit tekort belemmert economische groei en essentiële dienstverlening. Oplossingen omvatten het bevorderen van technische en beroepsopleidingen, omscholingsprogramma's, en betere samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven. Het verbeteren van arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden kan ook helpen, evenals het stimuleren van deeltijdwerk en het aantrekken van buitenlandse arbeidskrachten. Verder zijn investeringen in automatisering en technologie essentieel om de productiviteit te verhogen en de impact van arbeidskrapte te verminderen. Ook moet er meer aandacht komen voor de mentale belasting en -gezondheid van arbeidskrachten.

IV Trends & ontwikkelingen

economie algemeen

Robotisering, Digitalisering en AI

Robotisering, digitalisering en AI veranderen de economie door productiviteit te verhogen en innovatie te stimuleren. Ze optimaliseren productieprocessen, verbeteren dienstverlening en creëren nieuwe marktsegmenten. Hoewel deze technologieën banen kunnen vervangen, ontstaan er ook nieuwe functies die technische en creatieve vaardigheden vereisen. Dit leidt tot een verschuiving in de arbeidsmarkt, met een toenemende vraag naar hoogopgeleide werknemers. Door adaptatie en bijscholing kunnen bedrijven concurrerder worden.

Ouder wordende samenleving

De *ouder wordende samenleving* in Nederland leidt tot toenemende zorgkosten en een groeiende vraag naar zorgpersoneel. Ouderen hebben meer zorg nodig, waardoor de druk op het zorgsysteem stijgt. Tegelijkertijd is er een tekort aan zorgpersoneel, wat de kwaliteit en beschikbaarheid van zorg bedreigt. Ook de fysieke en mentale druk op zorgpersoneel neemt toe. Dit alles resulteert in hogere overheidsuitgaven en uitdagingen in het waarborgen van toegankelijke en betaalbare zorg voor iedereen.

Kloof tussen arm en rijk

De toenemende kloof tussen arm en rijk in Nederland wordt gedreven door ongelijkheden in inkomen, vermogen en toegang tot kansen. Hoge inkomens en vermogens groeien sneller dan die van lagere inkomensgroepen, wat leidt tot sociale en economische spanningen. Beperkingen in onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting versterken deze ongelijkheden. Beleidsmaatregelen gericht op herverdeling van welvaart, gelijke toegang tot voorzieningen en arbeidsmarktparticipatie zijn nodig om deze kloof te verkleinen en sociale cohesie te bevorderen.

Landbouwtransitie

De landbouwtransitie in Nederland bevordert duurzame landbouw door eiwittransitie naar plantaardige bronnen, gezonde voeding en het tegengaan van voedselverspilling. Natuur- inclusiviteit integreert natuurbehoud in landbouwpraktijken. Dit leidt tot meer milieuvriendelijke productie, vermindering van CO₂-uitstoot en behoud van biodiversiteit. Het resultaat is een duurzamere voedselketen, verbeterde volksgezondheid en een toekomstbestendige agrarische sector.

Kosten arbeid, energie, grondstoffen

Stijgende energiekosten belasten ondernemers met hogere operationele uitgaven, wat leidt tot verhoogde productprijzen en mogelijke winstdalingen. Ook de prijzen van arbeid en grondstoffen stijgen. Consumenten ervaren hogere woonlasten en dure producten, wat hun koopkracht vermindert. Dit kan de economische groei vertragen en de inflatie verhogen. Voor ondernemers en consumenten wordt energiebesparing en investeringen in duurzame energieoplossingen steeds belangrijker om kosten te beheersen en veerkracht te vergroten.

Arbeidsparticipatie

De werkloosheid in Nederland blijft laag, terwijl arbeidsparticipatie hoog is dankzij economische groei en krapte op de arbeidsmarkt. Meer mensen, inclusief ouderen en vrouwen, treden toe tot de arbeidsmarkt. Echter, sectorale verschillen en mismatches tussen vaardigheden en banen blijven een uitdaging. Investerings in scholing, omscholing en inclusieve arbeidsmarktbeleid zijn essentieel om werkloosheid verder te verminderen en arbeidsparticipatie te bevorderen.

Gemeenschapseconomie

Een aanvullende manier van economisch handelen die belangrijk is voor de lokale economie, is de gemeenschapseconomie. Gemeenschappen creëren economische diensten of systemen om met bepaalde vragen om te gaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om ondernemende bewonersinitiatieven die lokale vraagstukken aanpakken en daarmee belangrijke motoren zijn voor economische en sociale ontwikkeling in wijken en buurten.

Stikstof & water problematiek

De stikstofcrisis in Nederland veroorzaakt onzekerheid voor infrastructuur- en ruimtelijke projecten. Strengere stikstofnormen leiden tot vertragingen en annuleringen van bouwprojecten, omdat vergunningen moeilijker te verkrijgen zijn. Dit bemoeilijkt woningbouw, wegeaanleg en andere ontwikkelingsprojecten, wat economische groei belemmert en de woningnood vergroot. Oplossingen vereisen innovatieve benaderingen en strengere milieumaatregelen; daarnaast kampen we met zowel droogte, overstromingen als drinkwatertekorten, eveneens als gevolg van klimaatverandering.

Ontwikkeling Online Shoppen

De laatste trends in online shoppen omvatten snellere levering, abonnementsdiensten en personalisatie door AI. Dit leidt tot groei in e-commerce en stimuleert innovatie in logistiek en technologie. Het effect op de economie is positief door nieuwe banen en marktgroei, maar fysieke winkels ervaren druk door dalende bezoekersaantallen en omzet. Hierdoor ontstaan hybride retailmodellen, en pop-up stores om de klantbeleving te verbeteren en concurrentievoordeel te behouden. Ook de vervoersstromen veranderen (pakketdiensten).

Leefbaarheid stad en land

De leefbaarheid in Nederland ontwikkelt zich door investeringen in duurzame stadsontwikkeling, groene ruimte (tegengaan hittestress) en infrastructuur. Innovatieve woningbouwprojecten, betere mobiliteitsoplossingen en gemeenschapsgerichte initiatieven verbeteren de levenskwaliteit. Echter, uitdagingen zoals vergrijzing, woningtekort en milieuproblemen blijven aandacht vereisen. Integrale benaderingen en samenwerking tussen overheid, bedrijven en burgers zijn essentieel om een gezonde, inclusieve en toekomstbestendige leefomgeving te waarborgen.

IV SWOT Economie huidige situatie

STERK

- Sterke economie die wordt gestuwd door het kennis-cluster rondom WUR
- Wageningen maakt onderdeel uit van sterke Regio Foodvalley (centrale ligging in NL) en van de Groene Metropoolregio
- Gezond, vitaal en groeiend MKB

ZWAKTE

- Onvoldoende beschikbaar personeel
- Bereikbaarheid auto en OV (met name in de spits)
- Weinig tot geen doorgroei mogelijkheden bedrijven (ruimtegebrek)

KANSEN

- Intensivering van regionale samenwerking
- Bevolking Wageningen groeit
 - meer arbeidskrachten
 - meer vraag detailhandel, horeca, voorzieningen
- Nieuwe vormen van ondernemen (circulair, sociaal, inspelend op transitie)

BEDREIGINGEN

- Netcongestie en stikstofcrisis
- Verder toenemende krapte op de arbeidsmarkt
- Verder toenemende druk op de ruimte door verstedelijking

V Missie, Ambitie & Koers voor de Wageningse Economie

en kernbegrippen

MISSIE

De economie van Wageningen heeft zich in 2045 ontwikkeld tot een toonaangevende, kennis gedreven en inclusieve economie > **impact op wereld**

De **missie** van de gemeente Wageningen is om de huidige gezonde en vitale economie te behouden en te versterken en daarmee blijvend ondernemerschap te stimuleren en werkgelegenheid en brede welvaart voor de inwoners van Wageningen te garanderen.

In 2045 heeft de economie van Wageningen zich (nog) verder ontwikkeld tot een toonaangevende, kennis gedreven economie met impact op stad/regio, land en op de wereld.

Wageningen wil alle stakeholders in het kennis-ecosysteem ondersteunen bij het behouden van de wereldwijd leidende rol die het ecosysteem nu heeft. Het merk 'Wageningen' is ook in 2045 nog steeds zeer krachtig.

Kernbegrippen missie

Toonaangevend
Gezond en Vitaal
Kennis-gedreven
Innovatief & inclusief
Impact op de wereld (o.a. voedsel & klimaat)
Werkgelegenheid Brede welvaart
'Wageningen' = sterk merk

AMBITIE

Wageningen heeft de ambitie om in 2045 Tot de **koplopers** te behoren op gebied van duurzame- / circulaire economie en sociaal ondernemerschap

Wageningen heeft de **ambitie** om in 2045 nationaal en Europees koploper te zijn op gebied van duurzaam-, circulair- en sociaal ondernemerschap. Zij wil bedrijven en instellingen die deze ambitie ondersteunen maximaal ondersteunen.

Veel Wageningse bedrijven zijn al actief in genoemde domeinen maar veel anderen staan nog aan het begin van vernieuwingen.

Grote ambitie is om -over de volle breedte van het economische spectrum- in 2045 zoveel mogelijk positieve impact te realiseren.

De economie van Wageningen biedt in 2045 goede kansen aan iedereen die daaraan deel wil nemen; dat geldt voor zowel praktisch- als theoretisch opgeleiden, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt als statushouders.

Kernbegrippen ambitie

Koploper op gebied van
-duurzaam
-circulair
-sociaal
ondernemerschap.
In 2045 zo veel mogelijk
positieve impact realiseren

KOERS

Wageningen **faciliteert en acquireert** vooral bedrijven die een duidelijke focus hebben op missie en ambitie en **positieve impact willen maken**

Voor het bepalen van de bedrijfsstrategie en voor het plannen van investeringen is het voor ondernemers en instellingen belangrijk om te kunnen varen op een duidelijke en standvastige economische koers. Daarbij is het belangrijk om helder en transparant te zijn m.b.t. de bedrijfsmatige activiteiten die de gemeente wel en niet binnen haar grenzen wil stimuleren en ondersteunen. Ondernemingen die de hier omschreven missie en ambitie ondersteunen en bereid zijn om daar ook – naar vermogen- actie op te ondernemen, kunnen op support van Wageningen rekenen (uiteraard binnen de mogelijkheden die de gemeente daarvoor heeft). Ook zijn ondernemende-bewonersinitiatieven essentieel onderdeel van de koers naar een veerkrachtige, lokaal verankerde economie.

Kernbegrippen koers

Faciliteren en acquireren van bedrijven die

- De missie ondersteunen
- De ambities delen
- Positieve impact willen maken

V Koers: ondersteunen van bedrijven en instellingen welke wel en welke niet

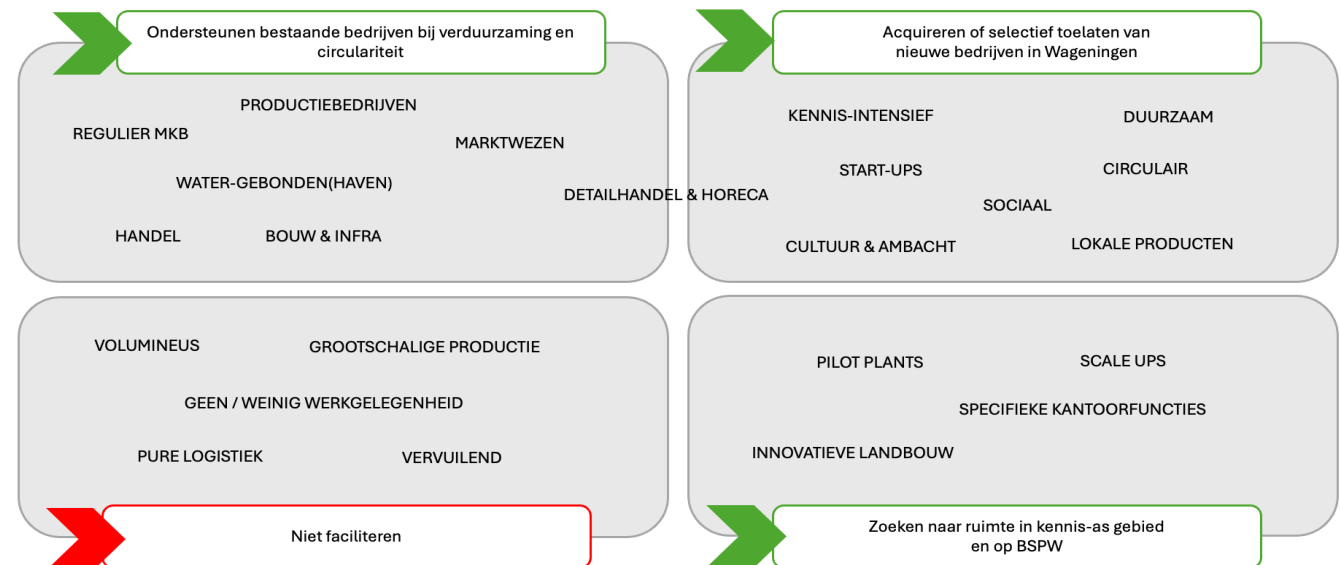
Wageningen wil helder en transparant zijn; in het schema rechts wordt niet alleen aangegeven welke bedrijven en instellingen **wel** op steun van de gemeente kunnen rekenen, maar ook welke **niet**.

Zo kunnen grote, volumineuze en veel ruimte vragende bedrijven - wegens schaarste aan ruimte- niet worden gefaciliteerd. Ook is Wageningen niet de juiste locatie voor grootschalige productiebedrijven. Bedrijven die niet duurzaam of circulair zijn of willen worden passen in 2045 niet (meer) in Wageningen.

* Met bovenstaand worden bedoeld de ambities verwoord op pagina 20

- - De gemeente Wageningen biedt, binnen de mogelijkheden die zij daartoe heeft, steun aan **gevestigde bedrijven** die één of meerdere van bovenstaande ambities koesteren en in de praktijk (willen) brengen.
- - De gemeente Wageningen ontvangt graag **nieuwe** (kennis-gedreven) **bedrijven** en instellingen die
 - (1) bovenstaande ambities omarmen,
 - (2) een waardevolle aanvulling zijn op bestaande business-ecosystemen (start-ups en scale-ups) en
 - (3) waarvoor een passende locatie of bedrijfsruimte gevonden kan worden
- - De gemeente Wageningen **werkt niet mee** aan de groei of vestiging van reguliere bedrijven die weinig of geen werkgelegenheid bieden, niet duurzaam of circulair zijn of willen worden. Voor nieuwe grootschalige en volumineuze bedrijven (bijvoorbeeld in productie en logistiek) is in Wageningen geen ruimte.

Kernbegrippen Visie economie 2045

Opmerking: Dit schema bedoelt uitsluitend 4 velden weer te geven; geen ranking binnen de velden!

VI Gezamenlijke visie ondernemers, kennissector en gemeente

resultaat van 8 groeps-sessies, 3 focus-sessies, interviews en consultaties

Leeswijzer

In hoofdstuk VI wordt de overal visie gepresenteerd die wordt uitgewerkt in 3 visies mbt de economische clusters:

- 1 Consument gerichte economie
- 2 Economie Midden- en Kleinbedrijf
- 3 Economie Business & Science

Elke cluster-visie bestaat uit 2 of 3 deelvisies (A,B,C) die worden uitgewerkt in 'visie-componenten'.

De 3 cluster-visies worden afzonderlijk ingeleid door een beknopte beschrijving van de huidige situatie, een SWOT-analyse en een kaartbeeld waarin zoeklocaties uitbreidingsgebieden/zoeklocaties zijn weergegeven.

Aan het eind van elke visie worden 3 specifieke onderwerpen behandeld:

- 1 Economie van de wijken
- 2 Economie van de haven
- 3 Kennis-ecosysteem in de regio

Tot slot wordt onder 4 beschreven hoe de gemeente zich inzet om de noodzakelijke voorwaarden te realiseren.

overkoepelende visie 2045

IMPACTECONOMIE: Sociaal, duurzaam, circulair

1 Visie Consument Gerichte Economie: VITALE EN LEEFBARE STAD

Deelvisie 1A
CENTRUM VOOR BELEVING & ONTMOETING

Deelvisie 1B
AANTREKKELIJK EN VERBONDEN CENTRUM

Deelvisie 1C
VOLDOENDE BEZOEKERS EN BESTEDINGEN

2 Visie Economie Midden- en Kleinbedrijf (MKB): VOLDOENDE RUIMTE VOOR WERK & ONDERNEMEN

Deelvisie 2A
DIVERS EN ROBUUST

Deelvisie 2B
RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

Deelvisie 2C
KOPLOPER DUURZAME VERANDERING

3 Visie Economie Business & Science: VERSTERKEN VESTIGINGSKLIMAAT KENNIS-INTENSIEVE BEDRIJVEN

Deelvisie 3A
BEHOUD EN VERSTERKING INTERNATIONAAL TOP KENNIS-ECOSYSTEEM

Deelvisie 3B
VOLDOENDE RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

4 De basis van de Wageningse Economie op orde

Dienstverlening aan ondernemers

Regionale samenwerking

Human Capital Agenda

Faciliteren van starters

Samenwerking ondernemers

Stimuleren impact economie

Internationaal Klimaat behouden

Overkoepelende visie economie 2045:

OP WEG NAAR EEN IMPACTECONOMIE

Doel: een sterk kennis-ecosysteem, een vitaal MKB, duurzame werkgelegenheid & brede welvaart

SOCIAAL

DUURZAAM

CIRCULAIR

KENNISGEDREVEN
ECOSYSTEEM

Tussen 2025 en 2045 streven we naar een **veerkrachtige impact economie**, waar sociale inclusie, duurzaamheid en circulaire principes centraal staan. De kennis die nu en in de toekomst in het Wageningse kennisecosysteem zit, is de basis voor oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken bijvoorbeeld op het gebied van circulaire en duurzame productie, voedseltransitie, energietransitie, oplossingen voor verbeteren van de zorg, kortere ketens, verhogen sociale cohesie in wijken en buurten en het verhogen van arbeidsparticipatie van de kwetsbare doelgroep. We gebruiken ons kennis-ecosysteem en halen ook kennis van elders. Ondernemers gebruiken die kennis om de maatschappelijke uitdagingen op te lossen. Op zowel lokaal, regionaal, nationaal als internationaal niveau. Tegelijkertijd zijn ondernemende-bewonersinitiatieven belangrijke motoren voor economische en sociale ontwikkeling in wijken en buurten. Hiermee gaan we voor een economie die toekomstbestendig is, die impact heeft op de maatschappij, die circulair is en die werk biedt aan de inwoners van Wageningen.

Sociale economie

Sociale economie omvat economische activiteiten gericht op het bevorderen van sociale doelen, zoals inclusie, werkgelegenheid en welzijn. Sociale ondernemers gebruiken winst om maatschappelijke problemen aan te pakken. In plaats van winstmaximalisatie streven ze naar sociale impact, zoals het bieden van werkgelegenheid aan kwetsbare groepen, het ondersteunen van gemeenschapsontwikkeling en het bevorderen van gelijkheid. De sociale economie speelt een cruciale rol in het creëren van een rechtvaardigere en meer inclusieve samenleving.

Duurzame economie

Een duurzame economie streeft naar een balans tussen economische groei en het behoud van natuurlijke hulpbronnen, door gebruik te maken van hernieuwbare energie, duurzame productiemethoden en verantwoorde consumptie. In een duurzame economie worden ecologische en sociale kosten meegenomen in beslissingen, om de impact op het milieu te minimaliseren en de levenskwaliteit van huidige en toekomstige generaties te waarborgen. Innovatie, circulariteit en samenwerking tussen overheden, bedrijven en burgers zijn essentieel om dit doel te bereiken.

Circulaire Economie

In een circulaire economie worden kringlopen gesloten, waardoor grondstoffen zo lang mogelijk in gebruik blijven en afval tot een minimum wordt beperkt. Het gaat om hergebruik, reparatie, recycling en het verlengen van de levensduur van producten. Dit systeem bevordert innovatie en duurzaamheid, vermindert de druk op natuurlijke hulpbronnen en helpt bij het creëren van een veerkrachtige, milieuvriendelijke economie.

De Wageningse economie heeft een kennisecosysteem dat uniek is in de wereld. De universiteit is toonaangevend op agrofood en leefomgeving. Er omheen zit een netwerk van bedrijven, instellingen, en organisaties die met elkaar verbonden zijn op basis van kennisdeling en bedrijfsmatige relaties met het doel om te groeien (zowel economisch als op maatschappelijk relevante kennis). Er ontstaan startups en spin outs die zorgen voor een dynamisch geheel van innovatie en doorontwikkeling. Ook zijn voorzieningen (bijv. testlabs, incubator- en acceleratorprogramma's) en ondersteunende en dienstverlenende instellingen en bedrijven (bijv. marketing, ICT, juridisch zaken, talentontwikkeling,) aanwezig.

1 Visie Consument gerichte economie 2045: VITALE EN LEEFBARE STAD

gebieden

centrum

wijken

Deelvisie A
CENTRUM VOOR BELEVING & ONTMOETING

Deelvisie B
AANTREKKELIJK EN VERBONDEN CENTRUM

Deelvisie C
VOLDOENDE BEZOEKERS EN BESTEDINGEN

1 Consument gerichte economie: HUIDIGE SITUATIE

gebieden

centrum

wijken

Beknorte beschrijving huidige situatie

Consumentgerichte economie vinden we in Wageningen met name het centrum/de binnenstad maar ook in de flankerende gebieden (centrumrand) en in de woonwijken.

In het **centrum** vinden we gevarieerde detailhandel, horeca en dienstverlening maar ook maatschappelijke en culturele functies zoals de bibliotheek, bioscopen en het theater. Daarnaast zijn er de warenmarkt, kantoren, het gemeentehuis, een klein museum, een multifunctioneel kerkgebouw en een tweetal hotels te vinden. Het centrum is een belangrijke ontmoetingsplaats voor veel Wageningers en fungeert als multifunctionele huiskamer van de stad. Het centrum wordt steeds meer een toeristische trekpleister (Vrijheidskwartier). De binnenstad wordt omringd door groen/blauwe parken langs de gracht.

Aan de **rand van het centrum** vinden we een 3-tal supermarkten, sportcentra, dienstverlenende bedrijven, het busstation en diverse parkeerterreinen en parkeer-pockets. Ook Beelden Gallerij Het Depot en diverse bedrijven op Nude 1980 richten zich met hun dienstverlening op de consument en liggen aan de rand van het centrum.

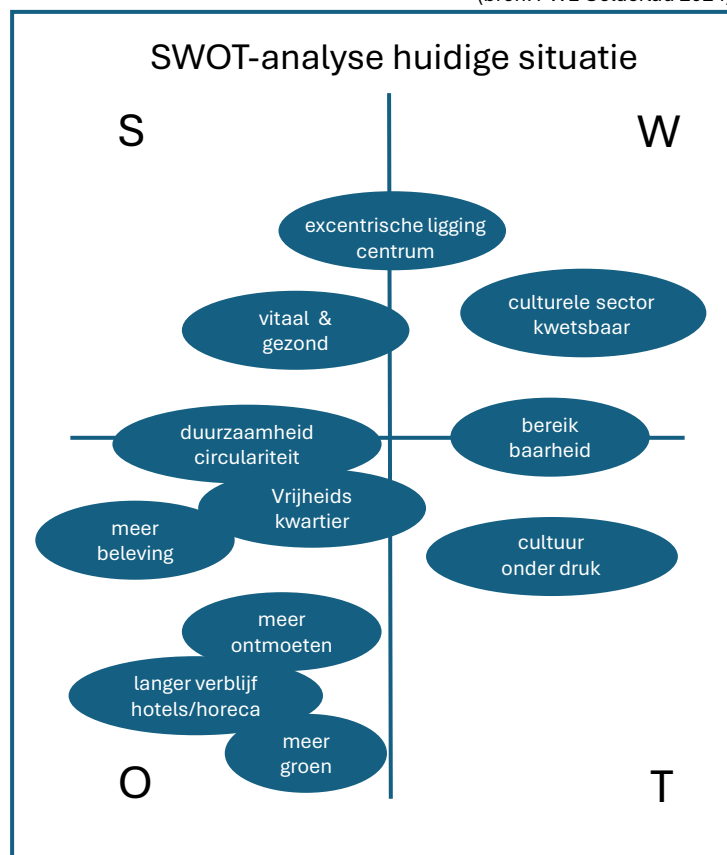
In de **wijken** vinden we o.a supermarkten, dag-winkels, tuincentra en een elektronica en witgoedbedrijf, die eveneens consumentgericht zijn. Veel ZZP-ers die vanuit huis (in de woonwijken) werken vallen ook onder dit cluster (manicures/pedicures, kappers, accountants, huisartsen, fysiotherapeuten etc.). In de wijken werken ook veel mensen in de zorg. De wijken zoeken naar levendigheid in een combinatie van wonen, werken, cultuur en ambacht.

SWOT analyse en kerncijfers

(bron: PWE Gelderland 2024)

Consument gerichte economie	aantal bedrijven	arbeidsplaatsen
binnenstad / centrum	446	2.140
Economie verspreid over de gemeente	2.798	9.240

(bron: PWE Gelderland 2024)

Kaartbeeld huidige situatie

Centrum en wijken

1 Consument gerichte economie: Toelichting SWOT Analyse huidige situatie

gebieden

centrum

wijken

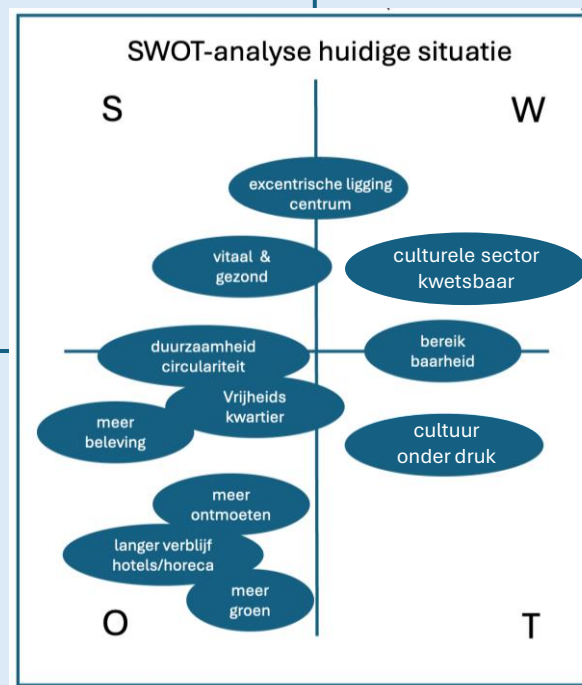
*SWOT o.b.v. cijfers, trends en ontwikkelingen en sessies met ondernemers

KRACHT

- De economie van de binnenstad en in de wijken is over het algemeen gezond en vitaal. Het aanbod in detailhandel en horeca is gevarieerd en er is een sterk marktwezen.
- Musea, cultuur, natuur en ambacht zijn, voor een kleine stad als Wageningen, in relatief ruime mate aanwezig in en net buiten de binnenstad.
- Veel ondernemers zijn al actief op het gebied van duurzaam, circulair en sociaal ondernemen en wensen dit te optimaliseren.

KANSEN

- Ontwikkelen van het huidige (koop-/winkel) centrum naar een centrum voor beleving en ontmoeting.
- Het centrum verfraaien- en ver-groenen en het aanwezige water (gracht) en de parken beter benutten.
- Het Vrijheidskwartier ontwikkelen tot een krachtige aanvulling op het horeca en detailhandel-aanbod.
- Bezoekers verleiden om langer in het centrum te verblijven en meer te besteden.

ZWAKTES

- Onduidelijkheid over het parkeeraanbod in het centrum.
- Te weinig goede en veilige parkeerplekken voor (elektrische) fietsen
- Geen echte jongerencultuur;
- Culturele sector is kwetsbaar

BEDREIGINGEN

- Landelijke trends zoals online winkelen, beschikbaarheid van goed en voldoende personeel en koopkrachtontwikkeling
- gebrek aan cultureel nachtleven en hedendaagse kunst; cultuur in brede zin staat onder druk

1 Visie Consument gerichte economie 2045: VITALE EN LEEFBARE STAD

gebieden

centrum

wijken

Deelvisie A CENTRUM VOOR BELEVING & ONTMOETING

De binnenstad van Wageningen heeft zich in 2045 doorontwikkeld van een koop- en boodschappencentrum naar een **divers en attractief centrum voor beleving en ontmoeting** voor bewoners, bezoekers(uit omgeving) en toeristen.

Componenten deelvisie 1A

- 1 CENTRUM WORDT **ONTMOETINGSPLEK** VOOR ALLE WAGENINGERS (en bezoekers van buiten)
- 2 CENTRUM KRIJGT DUIDELIJK **PROFIEL!** (welke winkels, horeca en cultuur?)
- 3 CENTRUM BIEDT (NOG) MEER **LOKALE EN DUURZAME PRODUCTEN** (en sociaal ondernemerschap)

Deelvisie B AANTREKKELIJK EN VERBONDEN CENTRUM

In 2045 heeft het centrum een duidelijker profiel en meer aantrekkingskracht. De binnenstad is verfraaid en goed verbonden met omliggende kwaliteiten zoals Het Depot, de arboreta, (dan)versterkte culturele bedrijvigheid op Nude 1980 en met de uiterwaarden.

Componenten deelvisie 1B

- 1 CENTRUM WORDT **AANTREKKELIJKER** DOOR BETERE INRICHTING (beleving & vergroening)
- 2 CENTRUM WORDT **BETER VERBONDEN** MET CAMPUS, DEPOT, ARBORETA en UITERWAARDEN
- 3 **SAMENWERKING ONDERNEMERS** (onderling en met gemeente) WORDT VERSTERKT

Deelvisie C VOLDOENDE BEZOEKERS EN BESTEDINGEN

Om blijvend voldoende omzet te realiseren voor o.a. detailhandel, horeca en de culturele en maatschappelijke functies, zijn er in 2045 ruim voldoende bezoekers en zijn de bestedingen op peil; ondernemers hebben een goed bestaan en kunnen blijvend investeren in kwaliteit.

Componenten deelvisie 1C

- 1 HET CENTRUM TREKT **RUIM VOLDOENDE BEZOEKERS**
- 2 BEZOEKERS BESTEDEN VOLDOENDE VOOR **GEZOND RENDEMENT ONDERNEMERS**
- 3 **VRIJE TIJDS ECONOMIE** FLOREERT BINNEN DUURZAME KADERS

Randvoorwaarden

centrum en wijken zijn altijd bereikbaar voor voetgangers, fietsers, OV, automobilisten & leveranciers

Toelichting componenten visie & randvoorwaarden consument gerichte economie 2045

Toelichting Componenten Deelvisie A

1 CENTRUM WORDT **ONTMOETINGSPLEK** VOOR ALLE WAGENINGERS (en bezoekers van buiten)

In het centrum doe je niet alleen je boodschappen maar ga je ook gezellig winkelen en ontmoet je andere mensen in de horeca en op terrassen. Het centrum wordt zo aantrekkelijk dat je er graag naar toe gaat; er is altijd iets te doen.

2 CENTRUM KRIJGT **DUIDELIJK PROFIEL!** (welke winkels, horeca en cultuur)

Het centrum wordt steeds minder een toevallige verzameling van winkels, horeca en cultuur maar ontwikkelt zich als een goed doordacht totaalconcept dat zo goed mogelijk inspeelt op de wensen van bezoekers. Bij leegstand wordt er actief gezocht naar passende nieuwe invullingen.

3 CENTRUM BIEDT (NOG) MEER **LOKALE EN DUURZAME PRODUCTEN** (en sociaal ondernemerschap)

Nu al biedt het centrum van Wageningen een vrij breed aanbod van winkels, streekmarkt en horecagelegenheden die lokale en duurzame producten aanbieden. Dat kan nog versterkt worden en bijdragen aan het profiel.

Toelichting Componenten Deelvisie B

1 CENTRUM WORDT **AANTREKKELIJKER** DOOR BETERE INRICHTING (beleving & vergroening)

Een goede en groene inrichting van straten, pleinen, parken en andere openbare ruimtes draagt bij aan een positievere beleving van het centrum. Er liggen duidelijke kansen om tot kwalitatieve verbeteringen te komen, bijvoorbeeld rond de gracht en aangrenzende parkjes /groengebieden.

2 CENTRUM WORDT **BETER VERBONDEN** MET CAMPUS, DEPOT, ARBORETA en UITERWAARDEN

Bij een sterker centrum-profiel hoort ook een betere verbinding met Wageningse kwaliteiten in de directe omgeving van de binnenstad. Campus, Depot, Arboreta en uiterwaarden bieden unieke kwaliteiten die het totaalconcept van het centrum versterken; goede citymarketing vertelt het verhaal.

3 **SAMENWERKING ONDERNEMERS** (onderling en met gemeente) WORDT VERSTERKT

Ondernemers kennen elkaar vaak wel maar de banden kunnen worden aangehaald en versterkt. In de binnenstad bestaat met name behoefte om de samenwerking tussen particuliere ondernemers en franchisehouders of managers van ketens te versterken (o.a. met het oog op activiteiten en evenementen)

Toelichting Componenten deelvisie C

1 HET CENTRUM TREKT **RUIM VOLDOENDE BEZOEKERS**

Het aangescherpte centrumprofiel en goede verbindingen met kwaliteiten buiten het centrum zorgen voor voldoende traffic/bezoekers aan het centrum. De bezoekers zijn divers en komen uit Wageningen en van buiten de stad (o.a. toeristen)

2 BEZOEKERS BESTEDEN VOLDOENDE VOOR **GEZOND RENDEMENT ONDERNEMERS**

Het is niet alleen belangrijk dat er voldoende bezoekers en toeristen naar het centrum komen maar ook dat zij daar royaal besteden (uiteraard naar vermogen). Een goede omzet en rendement stelt ondernemers in staat om blijvend te investeren in bijvoorbeeld panden, personeel en dienstverlening

3 **VRIJE TIJDS ECONOMIE FLOREERT** BINNEN DUURZAME KADERS

Vrije tijdseconomie draagt bij aan en bestedingen in het Centrum van Wageningen en in het supermarktwoeyen. Fietser, wandelaars, recreanten, camping- en hotelgasten verblijven kortere of langere tijd in en rond de stad. Mits duurzaam, circulair en compact (ruimte)mag kwaliteitsvolle vrijetijd economie groeien.

Toelichting Randvoorwaarden

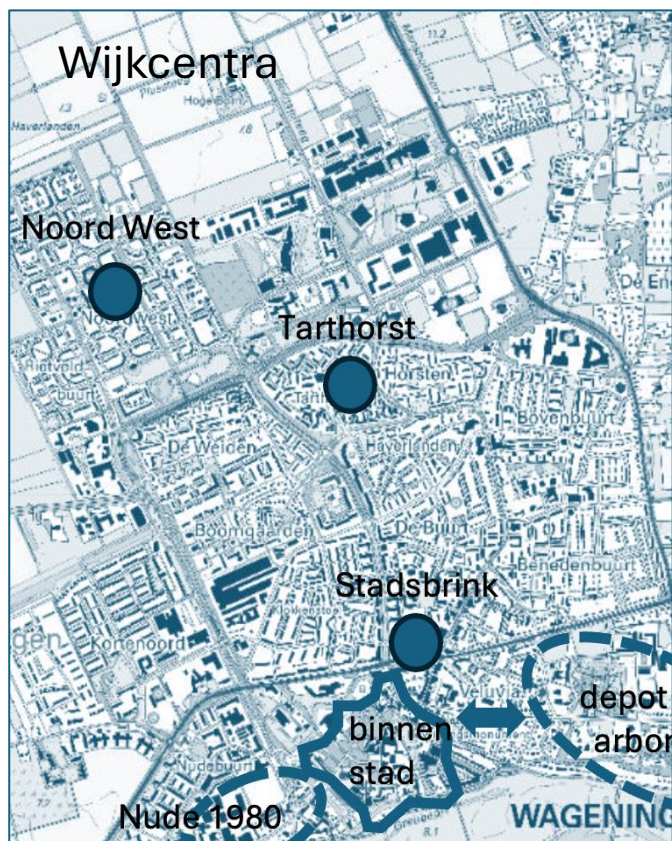
Centrum en wijken altijd goed bereikbaar

Veel inwoners van Wageningen bereiken het centrum per fiets of komen te voet. Voor bezoekers van verder weg en voor toeristen (die vaak met de auto komen) moet het centrum ook goed bereikbaar blijven. Dat geldt ook voor Wageningers die veel of zware aankopen doen in de binnenstad of moeilijk ter been zijn. Boodschappen kunnen ook bezorgd worden.

1 Consument gerichte economie

SPECIFIEK:

Visie Economie Wijken

Wageningen is geografisch een relatief compacte stad waardoor de wijken gemiddeld genomen zeer dicht bij het centrum liggen; de binnenstad is per fiets zeer goed te bereiken vanuit alle delen van Wageningen. Veel inwoners van wijken die grenzen aan het centrum komen zelfs te voet. Wageningen zet in op vitale en levendige wijken; de economie speelt daarbij een belangrijke rol.

LEVENDIGE WIJKEN

De gemeente bevordert levendigheid, gezondheid en ontmoetingen (oa sport/welzijn) in de wijken; toevoegingen op gebied van ambacht en cultuur worden gestimuleerd.

RUIMTE VOOR ZZP-ERS EN KLEIN MKB

In de wijken werken , ook in 2045, veel ZZP-ers en kleine ondernemers; vaak hebben zij 'bedrijf aan huis'. ZZP-ers en (kleine)MKB-ers dragen bij aan de levendigheid in de wijken.

DIVERSITEIT AAN ACTIVITEITEN IN DE WIJKEN

In de wijken vinden we, nu en in 2045, een mix van kleinschalige (bewoners)bedrijven maar ook voorzieningen zoals scholen, kinderdagverblijven en medische dienstverleners en zorginstellingen

WIJKWINKELCENTRA HEBBEN AANVULLENDE FUNCTIE

Omdat het centrum van Wageningen goed per fiets bereikbaar is hebben de wijkwinkelcentra vooral een aanvullende functie (o.a. boodschappen, zorg en ontmoeten)

2 Visie Economie MKB 2045: **VOLDOENDE RUIMTE VOOR WERK & ONDERNEMEN**

gebieden

Nudepark I+II

Nude 1980

Haven

Deelvisie A
MKB: DIVERS EN ROBUUST

Deelvisie B
RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

Deelvisie C
KOPLOPER DUURZAME VERANDERING

2 Economie Midden- en Kleinbedrijf (MKB)

HUDIGE SITUATIE

Beknopte beschrijving huidige situatie

Op de werklocaties Nude 1980, Nudepark I+II en in de Haven zijn circa 170 kleine- en middelgrote MKB bedrijven gevestigd. Bij deze bedrijven werken circa 1400 mensen. Slechts enkele MKB bedrijven zijn gevestigd in woonwijken of in het buitengebied. Er is behoefte aan extra ruimte voor bestaande bedrijven die willen uitbreiden maar dat nu niet kunnen.

BANEN PRAKTISCH GESCHOOLDEN

Kleine en middelgrote MKB bedrijven bieden voornamelijk werk aan praktisch geschoolde medewerkers. Sectoren die sterk vertegenwoordigd zijn, zijn bouw en infrastructuur, techniek, metaal, (groot)handel, grootschalige detailhandel en dienstverlening. Bedrijven betrekken hun personeel vaak voor ongeveer de helft uit Wageningen*; de andere helft woont elders en reist dagelijks op en neer naar huis. Bereikbaarheid speelt een belangrijke rol bij het vinden en werven van geschikt personeel.

** geven ondernemers aan in de sessies*

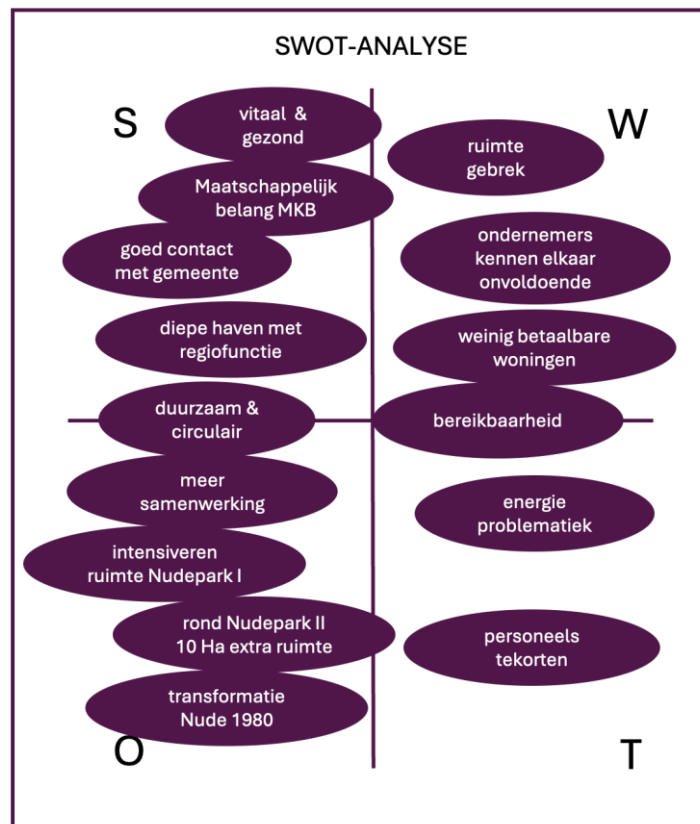
DUURZAAM EN CIRCULAIR ONDERNEMEN

De MKB-ondernemers die zijn geïnterviewd zijn vrijwel allemaal actief op het gebied van verduurzaming en het circulair maken van hun processen en producten. Werkgevers zijn bereid om kansen te bieden (baan en opleiding) aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, laaggeschoolden en statushouders. Er lijkt een grote intrinsieke motivatie bij Wageningse MKB ondernemers aanwezig te zijn op het gebied van sociaal en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

SWOT analyse en kerncijfers

(bron: PWE Gelderland 2024)

Economie MKB	aantal bedrijven	arbeidsplaatsen
Nudepark I + II	105	730
Nude 1980	54	350
Haven	9	290
		totaal 1.370

* SWOT o.b.v. cijfers, trends en ontwikkelingen en sessies met ondernemers

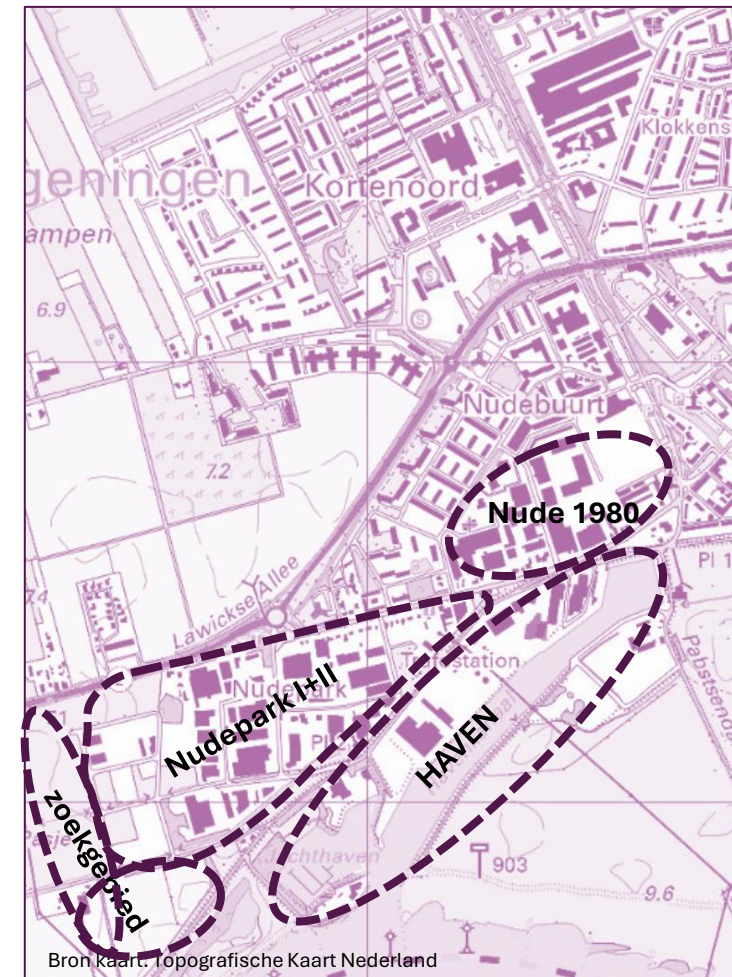
gebieden

Nudepark I+II

Nude 1980

Haven

Kaartbeeld huidige situatie

2 Economie Midden- en Kleinbedrijf: Toelichting SWOT Analyse huidige situatie

gebieden

Nudepark I+II

Nude 1980

Haven

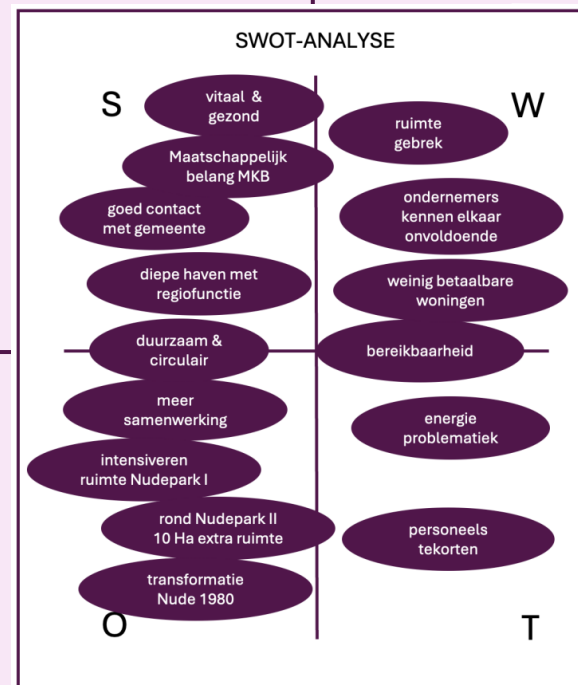
* SWOT o.b.v. cijfers, trends en ontwikkelingen en sessies met ondernemers

KRACHT

- Het MKB in Wageningen is vitaal & gezond en groeit
- Er is goed contact tussen gemeente en ondernemers
- Ondernemers vervullen belangrijke maatschappelijk rol.
- Wageningen beschikt over een unieke diepe haven

KANSEN

- Steeds meer ondernemers maken hun bedrijf duurzaam en circulair en zoeken de samenwerking
- Er bestaat brede interesse in sociaal ondernemerschap
- Bedrijventerreinen kunnen worden geïntensiveerd en/of uitgebreid
- Nude 1980 kan worden getransformeerd naar een gemengde locatie voor wonen, werken, cultuur en ambacht

ZWAKTES

- Ondernemers kennen elkaar nu nog onvoldoende
- Er is een structureel ruimtegebrek
- Er is structurele krapte op de arbeidsmarkt
- Bereikbaarheid wordt (vooral in de spits) als problematisch ervaren

BEDREIGINGEN

- Netcongestie is ook in Wageningen een probleem
- Bedrijven zoeken ruimte buiten Wageningen ivm ruimtegebrek
- (te) weinig betaalbare woningen

2 Visie Economie MKB 2045: VOLDOENDE RUIMTE VOOR WERK & ONDERNEMEN

gebieden

Nudepark I+II

Nude 1980

Haven

Deelvisie MKBA MKB: DIVERS EN ROBUUST

Het MKB speelt in 2045 een belangrijke rol in de diversificatie en daarmee robuustheid van de economie van Wageningen. Het MKB zorgt voor veel toekomst vaste banen voor met name praktisch geschoold personeel en voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt

Componenten deelvisie 2A

1 **STERK EN VITAAL MKB-ECO-SYSTEEM**
BELANGRIJK VOOR WERKGELEGENHEID

2 **STERK ECOSYSTEEM IS BELANGRIJK VOOR**
BEHOUD EN WERVING
VAN GESCHIKT PERSONEEL

Deelvisie B RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

Producten en processen veranderen snel en dit vraagt flexibiliteit in ruimte en tijd; bestaande en nieuwe MKB bedrijven hebben behoefte aan ruimte om zich te kunnen ontwikkelen en mee te kunnen groeien met nieuwe markten en nieuwe klantwensen

Componenten deelvisie 2B

1 **BEDRIJVEN KUNNEN BESCHIKKEN**
OVER VOLDOENDE RUIMTE
VOOR ONTWIKKELING & GROEI

2 **ER IS EEN GOED WERKENDE LOGISTIEKE HUB**
VOOR DE BINNENSTAD (OP NUDEPARK)

Deelvisie C KOPLOPER DUURZAME VERANDERING

Veel Wageningse bedrijven zijn in 2045 actief op gebied van sociaal/inclusief, duurzaam en circulair ondernemerschap. Naast wet- en regelgeving vragen ook klanten en netwerkpartners hierom. Wageningen is in 2045 één van de koplopers op dit gebied in Nederland.

Componenten deelvisie 2C

1 **VEEL BEDRIJVEN IN WAGENINGEN**
ONDERNEMEN IN 2045
DUURZAAM EN CIRCULAIR

2 **BEDRIJVEN IN WAGENINGEN ONDERNEMEN**
WAAR MOGELIJK
SOCIAAL EN INCLUSIEF

3 **WAGENINGSE MKB ONDERNEMERS**
WERKEN IN 2045 GOED SAMEN
(OA IN PARKMANAGEMENT)

Randvoorwaarden

(1) Voldoende betaalbare woningen, (2) bedrijven goed bereikbaar en (3) voldoende parkeergelegenheid

Toelichting componenten visie & randvoorwaarden economie van het midden- en kleinbedrijf (MKB) 2045

Toelichting Componenten Deelvisie A

1 **STERK EN VITAAL MKB-ECO-SYSTEEM** BELANGRIJK VOOR WERKGELEGENHEID

Bedrijven in Wageningen opereren vaak solitair; ze kennen hun burens op de diverse werklocaties (Nudepark I+II, Nude 1980/Haven) vaak niet of niet goed. Kansen voor samenwerking worden waarschijnlijk gemist; meer samenwerking leidt tot een sterker MKB-ecosysteem. Er zijn kansen voor het MKB om het kennis-ecosysteem (zowel lokaal en regionaal) meer te ondersteunen.

2 **STERK ECOSYSTEEM IS BELANGRIJK VOOR** **BEHOUD EN WERVING** **VAN GESCHIKT PERSONEEL**

Een sterk MKB-ecosysteem met een duidelijk bedrijvenprofiel is belangrijk voor het behouden en aantrekken van personeel. Een stad/werklocatie is aantrekkelijker voor werknemers/sollicitanten als er meerdere passende banen (loopbaanontwikkeling) binnen het ecosysteem voorhanden zijn.

Toelichting Componenten Deelvisie B

1 **BEDRIJVEN KUNNEN BESCHIKKEN** **OVER VOLDOENDE RUIMTE** **VOOR ONTWIKKELING & GROEI**

Bedrijven die passen binnen het MKB-ecosysteem (werk, kennis, duurzaamheid, circulariteit, sociaal) en een belangrijke bijdrage leveren aan de economie, moeten kunnen groeien. Wageningen wil dat -waar mogelijk- faciliteren (bv door intensiever ruimtegebruik Nude I+II en 10 Ha extra ruimte rondom Nude II, ook omdat Nude 1980 (gedeeltelijk) getransformeerd wordt).

Over de invulling van toekomstige werklocaties maken we goede afspraken met de eigenaren en geven in de omgevingsplannen duidelijke kaders mee. Met betrekking tot nieuwe gebouwen voor werkfuncties bouwen we compact, duurzaam en natuur-inclusief, waar mogelijk verdichten we bestaande werklocaties en creëren we plekken voor ontmoeting en beweging in de buitenruimte.

Op korte termijn zoeken we gezamenlijk naar oplossingen voor netcongestie.

2 **ER IS EEN GOED WERKENDE LOGISTIEKE HUB** **VOOR DE BINNENSTAD (OP NUDEPARK)**

Er wordt onderzocht of een logistieke HUB aan de rand van het centrum een significante bijdrage kan gaan leveren aan duurzame beleving van producten en grondstoffen (en dito afvoeren van afval) aan de winkeliers en horecabedrijven van de Binnenstad.

Toelichting Componenten deelvisie C

1 **VEEL BEDRIJVEN IN WAGENINGEN** **ONDERNEMEN IN 2045** **DUURZAAM EN CIRCULAIR**

Veel bedrijven in Wageningen zijn al actief op het gebied van duurzaam, circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap; dit doen ze voor hun klanten, hun personeel en omdat de wet dit (steeds meer) vereist.

2 **BEDRIJVEN IN WAGENINGEN ONDERNEMEN** **WAAR MOGELIJK** **SOCIAAL EN INCLUSIEF**

Veel bedrijven in Wageningen omarmen inclusiviteit en ondernemen sociaal. Dat betekent dat -in principe- iedereen een passende baan kan krijgen bij Wageningse bedrijven. Human Capital en arbeidsmarkt hebben continu de aandacht van zowel de gemeente als ondernemers.

3 **WAGENINGSE MKB ONDERNEMERS** **WERKEN IN 2045 GOED SAMEN** **(O.A. IN PARKMANAGEMENT)**

Op dit moment kennen ondernemers in Wageningen elkaar nog onvoldoende. Ondernemers kennen ook ambtenaren van de gemeente nog onvoldoende. De samenwerking tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers en gemeente wordt verbeterd (oa in Parkmanagement)

Toelichting Randvoorwaarden

- (1) voldoende betaalbare woningen,
- (2) bedrijven goed bereikbaar
- (3) voldoende parkeergelegenheid

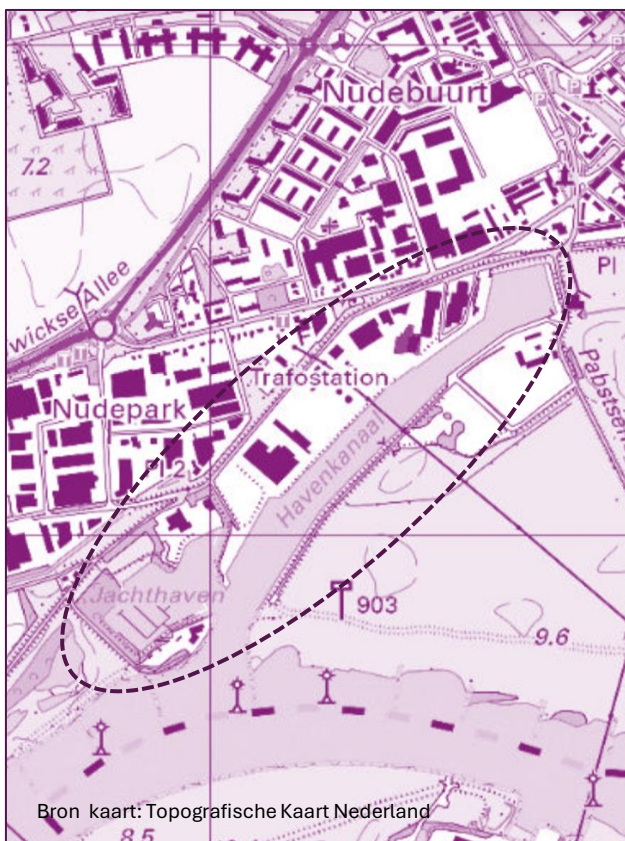
(1) Goed personeel is moeilijk te vinden en te behouden. Het kunnen beschikken over een betaalbare woning in de plaats waar je werkt is belangrijk voor werknemers.

(2+3) Maatregelen zijn nodig m.b.t. bereikbaarheid, te weten (1)verbetering HOV-verbinding met Ede en Arnhem en (2) goede bereikbaarheid voor ondernemers, gasten, klanten en bezoekers, (3) oplossen van enkele verkeers-bottlenecks en (4) werken met Hub's. Onderzoek optimalisatie parkeergelegenheid werklocaties is nodig

2 Economie Midden- en Kleinbedrijf (MKB)

SPECIFIEK:

Visie Economie Haven

Gemeente en ondernemers ambiëren een transitie naar een duurzame en toekomst bestendige haven. Vervoer over water draagt in toenemende mate bij aan het ontlasten van het drukke (landelijke)wegennet. Ook voor circulaire (kennisintensieve) economische functies is de haven een in 2045 goede werklocatie.

WAGENINGEN FACILITEERT DUURZAME WATERGEBONDEN BEDRIJVEN

die zich ook ontwikkelen op het gebied van circulaire bedrijfsvoering en die een rol spelen in de *modal shift* (van weg naar water). Lokaal dienen de nadelen (toenemende verkeersdruk) te worden beperkt

HAVENBEDRIJVEN HEBBEN EEN REGIONALE FUNCTIE

Havenbedrijven maken onderdeel uit van een groter regionaal cluster. Lokaal is de werkgelegenheid beperkt en de transportdruk relatief hoog.

ONDERZOEK TOEKOMST HAVEN

Gemeente en Provincie onderzoeken gezamenlijk de toekomst en de bereikbaarheid van de Wageningse haven en zijn in gesprek met ondernemers over kansen en bedreigingen.

SCHAARSE LOCATIES GOED BENUTTEN

Watergebonden locaties zijn schaars en belangrijk voor ontwikkeling van circulaire-, duurzame- en/of kennisintensieve economie.

3 Visie Economie Business & Science 2045: VERSTERKEN VESTIGINGSKLIMAAT KENNIS-INTENSIEVE BEDRIJVEN

Deelvisie A
BEHOUD EN VERSTERKING INTERNATIONAAL TOP KENNIS-ECOSYSTEEM

Deelvisie B
VOLDOENDE RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

Bron luchtfoto's: Drone Wageningen

3 Economie Business- & science Cluster

HUIDIGE SITUATIE

Beknopte beschrijving huidige situatie

Het Business & Science Cluster Wageningen bestaat op dit moment ruwweg uit:

- I Het onderwijs en onderzoek cluster (WUR en omgeving)
- II Bedrijven op het het Business & Science Park (BSPW)
- III Omgeving Marijkeweg (o.a. MARIN (Maritiem Research Instituut Nederland) en Eurofins Agro)

Het Business en Science cluster is **een van de belangrijkste op het gebied van Agri-Food en leefomgeving in de wereld**, realiseert als systeem veel positieve impact en groeit. Aan de basis van deze impact staan WUR en research afdelingen van zowel MKB als corporates.

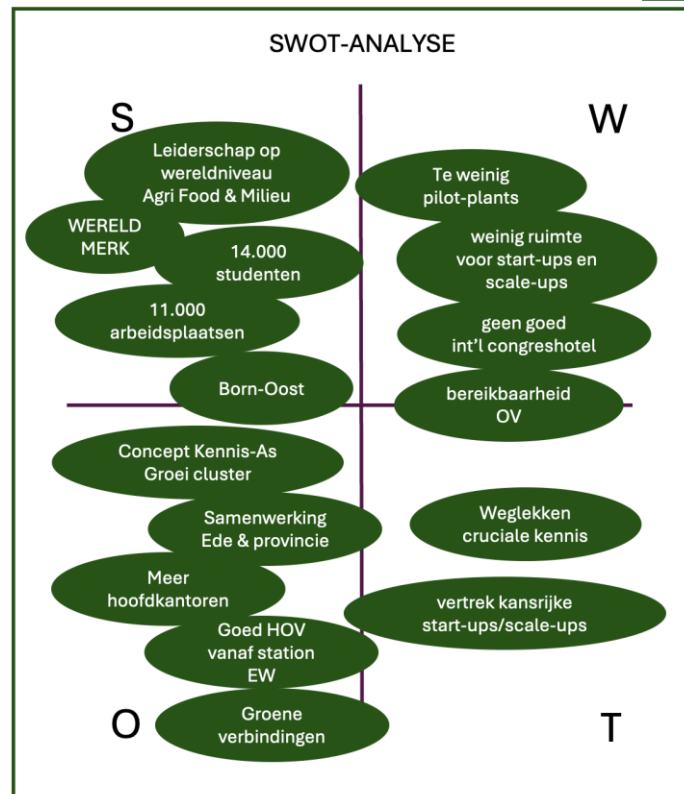
De mogelijke en verwachte groei en versterking van dit cluster is onderzocht en beschreven door Buck Consultants International (2023); de totale toekomstige **extra** ruimtebehoefte bedraagt voor Wageningen en Ede circa 18-32 Ha. Hiervan wil de gemeente Wageningen 8 Ha realiseren op haar grondgebied. Het betreft met name ruimte voor start-ups, scale-ups, shared facilities, laagdrempelig toegankelijke en betaalbare onderzoeks- en innovatiefaciliteiten in het algemeen, en daarnaast om opschalings- cq kleinschalige productiefaciliteiten. De totale extra ruimtebehoefte staat los van de 8 Ha op Wageningen Campus Oost (harde plannen) die met name gereserveerd is voor research- en onderwijsdoeleinden en van de huidige beschikbare 6 Ha op BSPW. Ook is er behoefte aan ruimte voor onder andere doorgroeiend MKB met de kantoren en voorzieningen (zoekgebied kennis-as Ede-Wageningen).

Momenteel **werken er ruim 11.000 mensen in het B&Sc cluster en studeren er ruim 14.000 studenten in Wageningen**. Naast banen voor theoretisch opgeleiden, biedt het cluster ook veel banen/werkgelegenheid voor praktisch opgeleiden (schatting WUR: ca 20% van alle banen)

SWOT analyse en kerncijfers

(bron: PWE Gelderland 2024)

Economie Business & Science	aantal bedrijven	arbeidsplaatsen
BSPW	116	1.610
Campus	111	7.730
Wageningen Campus Oost	2	270
verspreid (oa Marin)	6	1.470
		totaal 11.080

gebieden

Wageningen Campus

Kennis-As

BSPW

Wageningen Campus Oost

Kaartbeeld gewenste situatie

* SWOT o.b.v. cijfers, trends en ontwikkelingen en sessies met ondernemers

3 Economie Business & Science Cluster

Toelichting SWOT Analyse huidige situatie

*SWOT o.b.v. cijfers, trends en ontwikkelingen en sessies met ondernemers

gebieden

Wageningen Campus

Kennis-As

BSPW

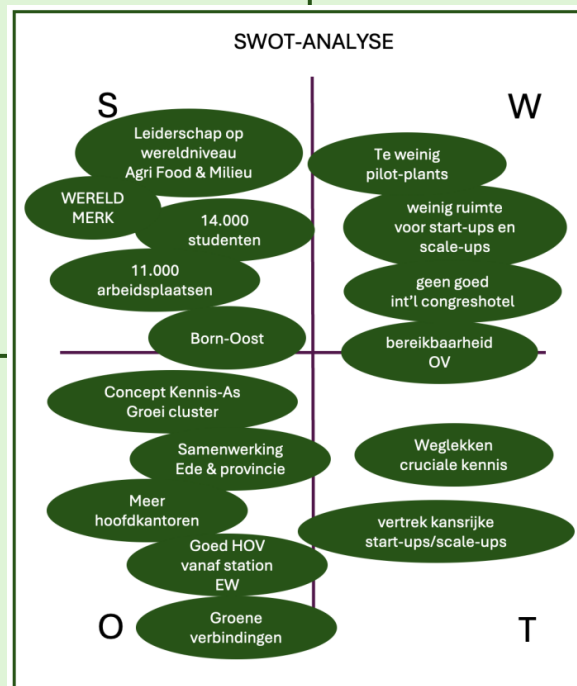
Wageningen Campus Oost

KRACHT

- Leiderschap op wereldniveau (Agro Food en Milieu)
- Brand: 'Wageningen' is zeer bekend in de wereld; een topmerk!
- In Wageningen is een community van ruim 14.000 studenten aanwezig en er werken duizenden wetenschappers.
- Het ecosysteem vertegenwoordigt ruim 11.000 banen en groeit
- Ruimte op Wageningen Campus Oost voor vestiging van R&D bedrijven
- Het kennis-ecosysteem biedt ook veel banen voor praktisch opgeleiden

KANSEN

- Extra uitbreiding van start-ups, scale-ups, pilot-plants en (hoofd)kantoren
- Samenwerking met buur- en regiogemeentes biedt kansen voor bedrijven om door te groeien buiten Wageningen
- Investeren in shared facilities (flexibele ruimtes nodig)
- Goed HOV vanaf station Ede-Wageningen en naar Arnhem UB (Transferium) bij A12
- Hoogwaardige (groene) verbindingen tussen verschillende delen van de Wageningen Campus
- Wageningen als de proeftuin voor kennis en innovatie

ZWAKTES

- Er zijn (veel) te weinig betaalbare kantoor- en onderzoek-faciliteiten voor groei van start-ups en scale-ups of vestiging van kleinschalige productielocaties; een (regionaal) groeiplan ontbreekt
- In Wageningen is geen (groot) internationaal congreshotel gevestigd; voor congressen en bijeenkomsten wordt vaak uitgeweken naar hotels in of buiten de regio.
- Met name het BSPW is in de spits moeilijk bereikbaar.
- Openbaar vervoer (busverbinding) is niet op HOV-niveau en heeft geen internationale uitstraling

BEDREIGINGEN

- Vertrek van kansrijke start-ups /scale-ups uit het ecosysteem
- Weglekken van cruciale kennis (vaak gekoppeld aan bedrijven)
- Dichtslibben Provinciale weg in de spits (bereikbaarheid)
- Ruimtedruk door behoefte aan woningen (en weinig ruimte)
- Netcongestie is echt groot probleem voor realisatie van nieuwe bedrijfspanden en vestigen van nieuwe bedrijven.

3 Visie Economie Business & Science 2045:

VERSTERKEN VESTIGINGSKLIMAAT KENNIS-INTENSIEVE BEDRIJVEN

Deelvisie A BEHOUD EN VERSTERKING INTERNATIONAAL TOP KENNIS-ECOSYSTEEM

Het kennis ecosysteem 'Wageningen' is uniek in de wereld en neemt al decennia lang een leiderschapspositie in op het gebied van agri-food en milieu; vanuit Wageningen worden jaarlijks wereldwijd tientallen impactvolle en innovatieve projecten begeleid. Dit leidende ecosysteem wil Wageningen behouden en versterkt

Component deelvisie 3A

1 CREEREN RUIMTE VOOR **START-UPS, SCALE-UPS, KLEINSCHALIGE PRODUCTIEFACILITEITEN, LAAGDREMPELIG TOEGANKELIJKE EN BETAALBARE ONDERZOEKS- EN INNOVATIEFACILITEITEN, SHARED FACILITIES EN (HOOFD)KANTOREN**

Deelvisie B VOLDOENDE RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

De grote mondiale impact kan alleen worden gecontinueerd als het ecosysteem (WUR, Marin en het gerelateerde bedrijfsleven) kan 'meebewegen' met de globale veranderingen in zowel klimaat/milieu als geopolitiek; Wageningen biedt -ruimte en support- zowel binnen als buiten de gemeentegrenzen.

Component deelvisie 3B

1 BESCHIKBARE RUIMTE WORDT **INTENSIEVER GEBRUIKT EN UITGEBREID**

Randvoorwaarden en ruimtebehoefte

- (1) Uitstekende bereikbaarheid voetgangers, fietsers, OV en automobilisten
- (2) Uitstekend Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)
- (3) Superieure infrastructuur (Hub/Transferium fietspaden en wegen)
- (4) Goede en betaalbare huisvesting
- (5) Voorzieningen zoals hotel- en congresfaciliteiten op niveau

TOTALE RUIMTEBEHOEFTE CLUSTER KENNISINTENSIEF

- Ruimtebehoefte kennisintensief totaal in Wageningen en Ede tm 2040: = 40 – 52 ha.
- Huidige plancapaciteit (harde plannen: BSPW 6 ha, Born Oost 8 ha, WFC 8 ha) is 20-22 ha
- De verwachte **extra** ruimtebehoefte voor kennisintensief in Wageningen en Ede is derhalve 18 ha – 32 ha. In Wageningen willen we daarvan 8 ha realiseren. De rest (10-24 ha) zit als zoekgebied in de KennisAs.
(Bron: o.a. Buck Consultants International 2023)
- Aantal banen per hectare voor kennisintensief is ongeveer 150-375 (afhankelijk van type onderneming)

Toelichting componenten visie & randvoorwaarden Economie Business & Science Cluster 2045

Toelichting Componenten Deelvisie A

1 **CREEREN RUIMTE VOOR START-UPS, SCALE-UPS, KLEINSCHALIGE PRODUCTIEFACILITEITEN, LAAGDREMPELIG TOEGANKELIJKE EN BETAALBARE ONDERZOEKS- EN INNOVATIEFACILITEITEN, SHARED FACILITIES EN (HOOFD)KANTOREN**

Transformeren van delen van het (nu) agrarisch gebied naar kennis-economie vraagt om een lange adem. Toch kan hier op den duur een duurzaam en extensief kennislandschap ontstaan. De gemeente kan incidenteel start-ups support bieden door als launching customer op te treden en de gemeente proeftuin te laten zijn voor innovaties. Wageningen Campus biedt vooral ruimte aan Science to Business en Science to Science activiteiten. Het BSPW kent naast Science to Business activiteiten bijvoorbeeld ook Business-to Business activiteiten. Het WFC in Ede heeft naast Business to Business ook een Science to Consumer en Business to Consumer focus. Op korte termijn zoeken we gezamenlijk oplossingen voor netcongestie.

Toelichting Componenten Deelvisie B

1 **BESCHIKBARE RUIMTE WORDT INTENSIEVER GEBRUIKT EN UITGEBREID**

Het opknappen en renoveren van een aantal verouderde gebouwen heeft de leegstand op het BSPW sterk doen dalen. De totale behoefte aan extra ruimte voor kennis intensieve bedrijven (Ede + Wageningen) tot 2030 bedraagt circa 18-32 ha. Hiervan wil Wageningen 8 ha als uitbreiding van BSPW realiseren. Daarnaast zijn er ook mogelijkheden voor intensivering van het BSPW. Tussen 2025 en 2035 zal ook de locatie Wageningen Campus Oost worden gerealiseerd specifiek voor R&D. Naast de kennisintensieve werklocaties op de Wageningen Campus maken proefvelden een cruciaal en uniek onderdeel uit van het kennis-ecosysteem als onderzoeksfaciliteit voor oplossingen voor tal van maatschappelijke vraagstukken.

Toelichting Randvoorwaarden

(1) Uitstekende bereikbaarheid voetgangers, fietsers, HOV en automobilisten

Een kennis-ecosysteem als Wageningen verdient de (uitstekende) bereikbaarheid die bijvoorbeeld Delft Campus en Utrecht Science Park genieten. Een(light)railverbinding (trein/tram) wordt onderzocht. Er wordt volop ingezet op een Top HOV busverbinding in combinatie met zeer goede fietsverbindingen (ook naar Ede-West en Veenendaal). HOV haltes moeten middels goede voetgangerspaden verbonden worden met de diverse werklocaties op de campus.

(2) Uitstekend Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)

De huidige busverbinding tussen station Ede-Wageningen en Wageningen busstation (via de Campus en BSPW) en tussen Wageningen Bus Station en Arnhem CS moet worden verbeterd in frequentie (elke 5-7 minuten in de spits), route(de snelste) en kwaliteit (capaciteit/zitplaatsen en uitstraling). Dit project heet de Rijnlijn en moet zo snel mogelijk worden gerealiseerd. Tussen de OV-knooppunten en Wageningen Campus kunnen deelfietsen worden ingezet.

(3) Superieure infrastructuur (Hub/Transferium fietspaden en wegen)

Een transferium bij de A12 zou de druk op bestaande wegen en parkeerfaciliteiten (Campus, Wageningen Campus Oost en BSPW) sterk kunnen verminderen; dit vraagt nader onderzoek (o.a. samenhang met HOV)

(4) Goede en betaalbare huisvesting

Studenten leveren een belangrijke bijdrage aan de economie van Wageningen (en soms een beetje overlast). Het realiseren van voldoende geschikte studentenhuishuisvesting -op de juiste locaties- blijft daarom belangrijk voor Wageningen. Young professionals zijn net afgestudeerd en startend in hun eerste baan; vaak is dit bij bedrijven of instellingen in het kennis-ecosysteem of bij start-ups. Deze groep zoekt huisvesting in bij voorkeur een co-living en co-working omgeving in de buurt van Wageningen. Ook (andere) starters doen een beroep op de Wageningse en regionale woningmarkt.

(5) Voorzieningen zoals hotel- en congresfaciliteiten op niveau

Kennisinstellingen en bedrijven geven aan dat er in het Kennis-as gebied behoefte is aan een congres-hotel op internationaal niveau met voldoende capaciteit voor het groeiend aantal congressen en seminars. Nu wijken deelnemers noodgedwongen uit naar hotels in de regio; Informeel netwerken is dan niet goed mogelijk. Dit vraagt nader onderzoek.

3 Economie Business & Science

SPECIFIEK:

Wageningen in de regio

Wageningen maakt deel uit van de Regio Food Valley en ligt direct naast de Groene Metropoolregio (Arnhem-Nijmegen). Er wordt gewerkt aan versterking van de samenwerking binnen de regio en met (andere) buurgemeenten. Ook binnen groter regionaal verband wordt de samenwerking en het regionaal vestigingsklimaat versterkt. Daarbij is complementariteit van groot belang. De Kennis-as biedt ruimte voor groei en ontwikkeling van het Wageningse kennisecosysteem.

KENNIS-AS

In samenwerking met gemeente Ede en de Provincie is op een aantal plekken gedeeltelijke en geleidelijke transformatie van agri-food naar gemengd gebied met ruimte voor kennis intensieve bedrijven (kennis-landschap) denkbaar/mogelijk

TEN WESTEN VAN WAGENINGEN

kan samenwerking worden gezocht met buurgemeentes Rhenen en Veenendaal en met de provincie Utrecht; op de langere termijn kan het kennis ecosysteem ook hier groeien

TEN ZUIDEN VAN WAGENINGEN

kan samenwerking worden gezocht met de gemeentes Neder-Betuwe en Over-Betuwe. Deze gemeentes liggen aan zowel spoorlijn als aan de A15 en beschikken over diverse bedrijventerreinen

TEN OOSTEN VAN WAGENINGEN

kan samenwerking worden gezocht met de gemeente Oosterbeek (Renkum/Heelsum/ Wolfheze en Doorwerth). Wellicht kunnen hier groene duurzame proeftuinen en bossen gaan landen

Groeiende Scale-Ups kunnen op termijn wellicht ook terecht in gemeentes genoemd in de groene blokjes aan de randen van de kaart

4 De basis van de Wageningse Economie op orde

De gemeente heeft de basis voor een sterke lokale Wageningse economie in 2045 op orde. Om dat te realiseren intensificeert of verbetert de gemeente de komende jaren de dienstverlening aan ondernemers, de samenwerking met ondernemers, de stimulering van impact ondernemen bij bedrijven, Human Capital ondersteuning, regionale samenwerking, ondersteunt het faciliteren van starters en zet lobby in om een internationaal klimaat in Wageningen te behouden en versterken.

Dienstverlening ondernemers

Wageningen draagt zorg voor en investeert in de dienstverlening voor ondernemers en ondernemende-bewonersinitiatieven. We vinden het belangrijk dat ondernemers en bewonersinitiatieven ons goed weten te vinden. We faciliteren en ontzorgen. We willen goed zichtbaar en vindbaar zijn voor ondernemers die tegen problemen aanlopen. Dat kan onder andere via het gemeentelijke Ondernemersloket en de bedrijfscontactfunctionaris. De gemeente draagt ook zorg voor voldoende ambtelijke capaciteit op het thema economie. We zorgen dat de informatievoorziening (online & loket) op orde is en waar nodig verbeteren we deze. In samenspraak met lokale ondernemers zal regelmatig worden geëvalueerd of de dienstverlening op peil is.

Stimuleren Impact Economie

De gemeente zet specifiek in op het actief stimuleren van een impact economie. Dit doen we door middel van voorlichting aan ondernemers op de thema's sociaal ondernemerschap, circulaire economie en verduurzaming. We delen bijvoorbeeld informatie over regionale en nationale subsidies, we stimuleren samenwerking (bijvoorbeeld in het kader van oplossen van netcongestie op bedrijventerreinen, het oprichten van een platform voor sociaal ondernemers, verbinden van circulaire ondernemers, etc.). Ook stellen we ruimtelijke eisen rondom duurzaamheid en milieu. Op het gebied van verduurzaming van bedrijven verwijzen wij naar de routekaart klimaatneutraal.

Internationaal klimaat behouden

Een intensieve lobby (Gemeente, WUR en Regio) moet bijdragen aan het in stand houden en versterken van het internationale klimaat in Wageningen; zowel buitenlandse studenten, wetenschappers, bedrijven, stagiaires als starters moeten -ook in 2045- een thuis kunnen vinden in stad en regio.

Samenwerking ondernemers

De gemeente Wageningen wil weten wat er speelt onder ondernemers. We willen samenwerken om een sterke Wageningse economie te behouden. We investeren de komende jaren meer in deze samenwerkingsrelaties, op ambtelijk en bestuurlijk niveau. We doen dit onder andere via de Wageningen Economic Board (WEB), het parkmanagementoverleg en regulier structureel overleg met onder andere WOC, SOW, WUR en hoteloverleg. Daarnaast bezoeken we ondernemers individueel. Voor het verbeteren van samenwerkingsrelaties gaan we samen met de ondernemers kijken op welke manier we dit het beste kunnen realiseren. Ook investeren we in samenwerking tussen ondernemers onderling (met o.a. als mogelijke instrumenten voortzetting/intensivering ondernemersfonds voor de (binnen)stad (SOW), parkmanagement op bedrijventerreinen, etc.). Ook ondersteunen we informele netwerkbijeenkomsten voor ondernemers, die vanuit de verschillende ondernemersverenigingen worden geïnitieerd.

Human Capital Agenda

De toekomstige arbeidsmarkt vraagt om flexibele werknemers en bedrijven. We moeten blijven ontwikkelen om mee te gaan met de snel veranderende kennis en technologieën. Een tekort aan 'menselijk kapitaal' remt de economische ontwikkeling en de transities. Het moet voor mensen makkelijker worden om stappen te zetten op de arbeidsmarkt: van opleiding naar werk, van werk naar werk (intern en extern), van sector naar sector en van werkloosheid naar werk. De gemeente wil in samenwerking met onderwijs en bedrijven en samen met Regio Food Valley hier stappen in zetten en stelt een Human Capital Agenda op. Een van de aandachtspunten is duurzame werkgelegenheid en een goede balans tussen werk en privé om het welzijn en de productiviteit van de werknemers in Wageningen te waarborgen.

Faciliteren van starters

Wageningen wil actief starters (blijven)faciliteren; dat geldt voor beginnende ondernemers die afstuderen aan Universiteit en (hoge)scholen maar zeker ook aan afstudeerders van vakopleidingen en ondernemende nieuwkomers (migranten en statushouders). Ondernemers die in Wageningen een innovatief- en of duurzaam, circulair of sociaal bedrijf willen starten kunnen op brede steun van de gemeente rekenen.

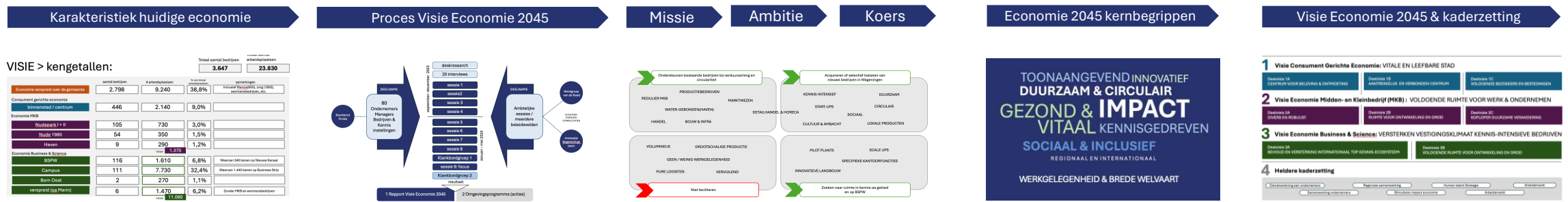
Regionale samenwerking

We vinden regionale samenwerking belangrijk om onze doelen te bereiken. Daarnaast hebben we als Wageningen een grote rol in de regionale economie. We hebben onze buurgemeenten nodig om het kennisecosysteem goed te kunnen faciliteren. Voor het versterken van het kennisecosysteem werken we bijvoorbeeld nauw samen met de gemeente Ede en de Provincie Gelderland in de kennis-as. We werken in regio Foodvalley samen op onder andere economie, werklocatiebeleid (RPW), arbeidsmarkt, human capital, innovatie, circulaire economie, regionale bereikbaarheid en de opgaven voor verstedelijking en landelijk gebied. We participeren in de Economic Board van de regio (triple-helix samenwerking van overheid, onderwijs en ondernemers) en stellen mede de strategische agenda van de regio op. Voor toerisme en recreatie werken we samen in Veluwe verband. De inzet op toerisme en recreatie willen we versterken om Wageningen beter op de toeristische kaart te zetten. Citymarketing kan daarbij zeker helpen.

Nawoord

Economische visie vertalen naar acties: het omgevingsprogramma economie

In dit rapport beschreven we eerst de karakteristiek van de economie van Wageningen in de huidige situatie (2024). Om voor de visie 2045 een breed draagvlak te creëren is een zorgvuldig participatie- en consultatieproces doorlopen. Tussentijds zijn zowel de leden van de werkgroep van de gemeenteraad als van de klankbordgroep geconsulteerd. Het proces heeft geresulteerd in een heldere missie, ambitie en visie voor de economie van 2045. Missie, ambitie en visie hebben geresulteerd in een aantal kernbegrippen. Tot slot zijn 4 deelvisies geformuleerd met betrekking tot (1) consument gerichte economie, (2) economie van het MKB (3) de economie van het business & science cluster en (4) de basis op orde. De volgende stap is de vertaling van deze visie(s) naar concrete acties; die worden weergegeven in het omgevingsprogramma. Het omgevingsprogramma wordt op dit moment opgesteld; hierin worden ook de consequenties voor financiën en capaciteit weergegeven. Het Omgevingsprogramma Economie 2045 is een separaat document dat in samenhang moet worden gelezen met dit visiedocument.

Bron Illustraties: Peter Savelberg

Economische visie vertaald naar acties

WAT & WIE

actie
actiehouder
samenwerking

Omgevingsprogramma
Economie 2045

kort

midden

lang

URGENTIE

studiosavelberg

visie en strategie
in het domein van
economie en ruimte

Ir P.J.G. Savelberg MRE
directeur

Veerstal 10
2801 RB Gouda

06-22542537
peter@studiosavelberg.nl